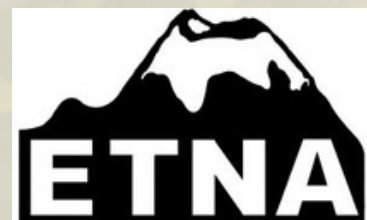

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

KLIMAT - KRYZYS, STAN AKTUALNY

STOWARZYSZENIE
EKOLOGICZNE ETNA

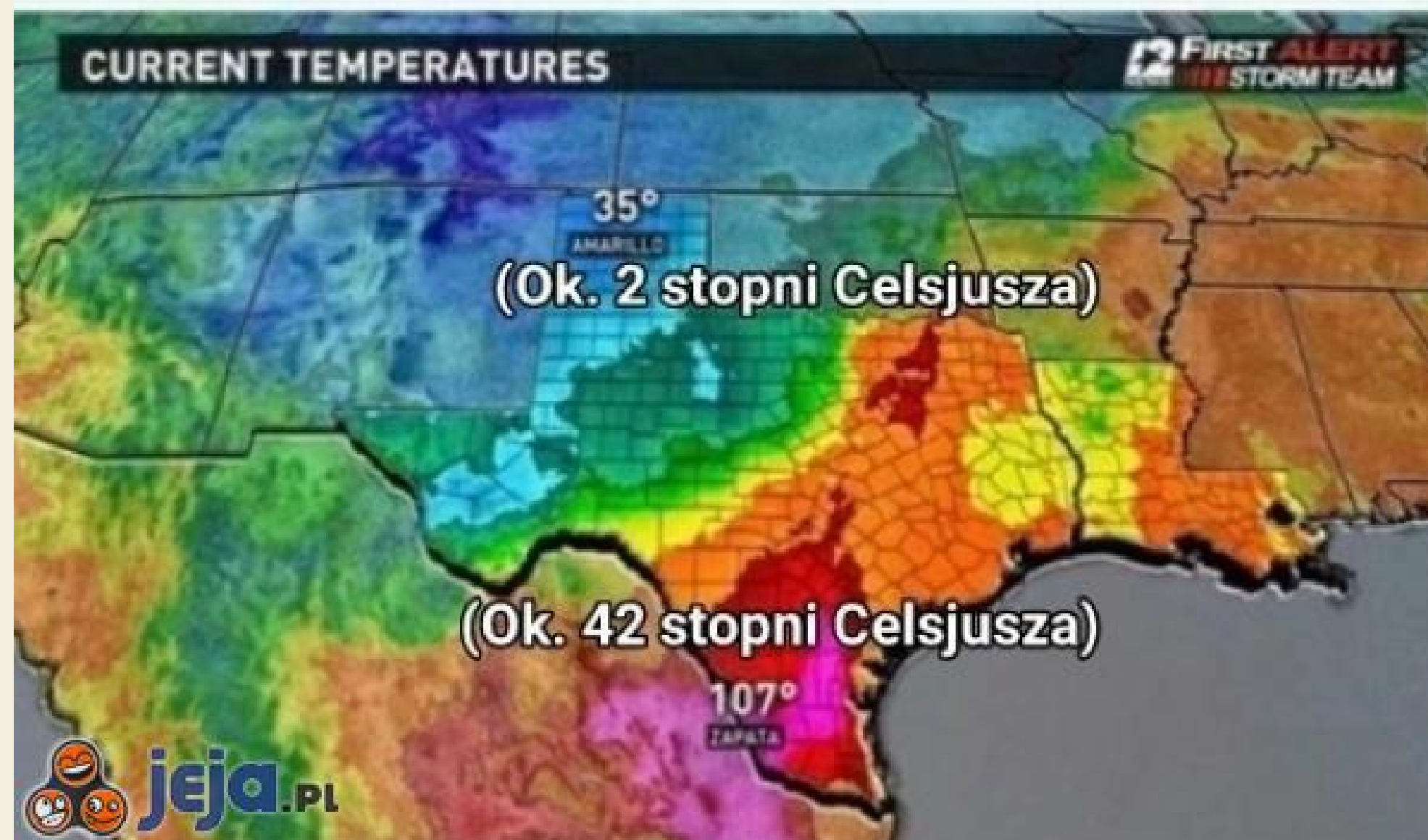
www.etna.org.pl

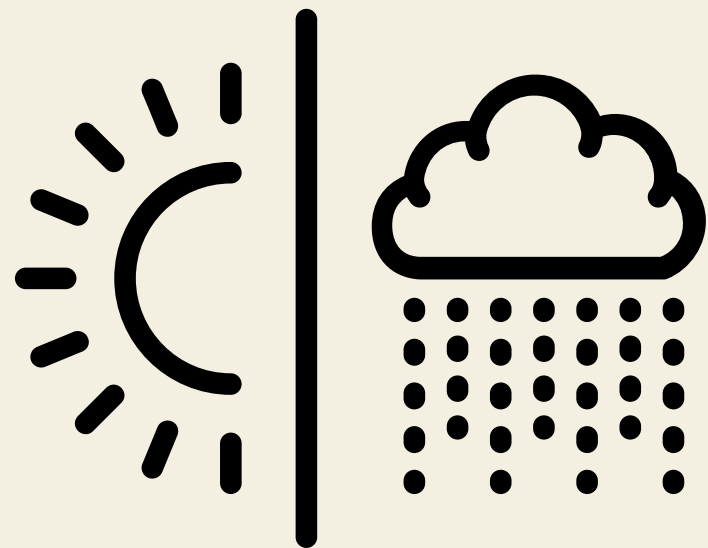
Czym jest pogoda

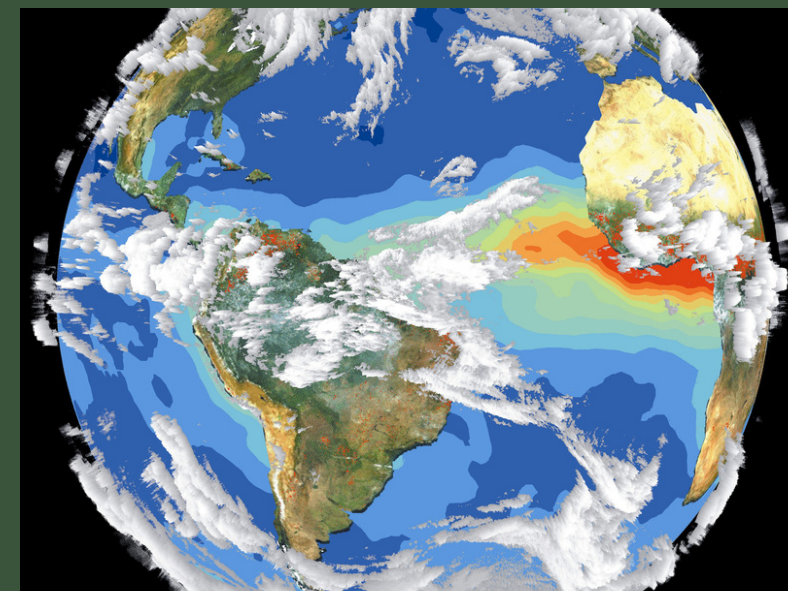
Czym jest klimat

Matka Natura: Nie uda ci się utrzymać dwóch pór roku jednocześnie
Teksas: Potrzyj mi piwo

ogół zjawisk
atmosferycznych
zachodzących **w danej**
chwili w dolnych
warstwach atmosfery
(głównie troposfery)

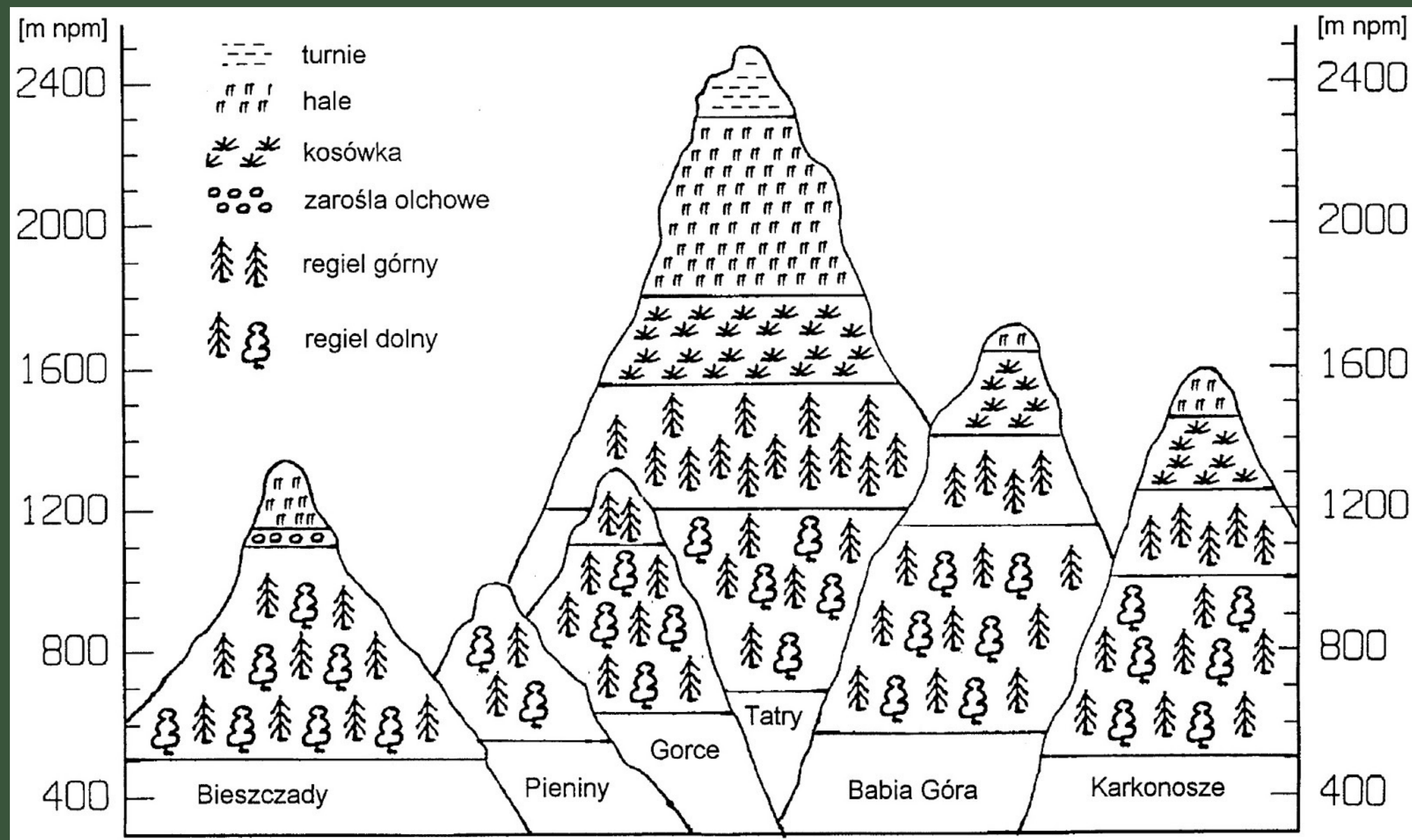

**charakterystyczny dla danego
obszaru przebieg stanów pogody.**

Klimat na Ziemi kształtują trzy
podstawowe procesy: obieg ciepła,
obieg wody i krążenie powietrza,
oraz czynniki geograficzne: układ
lądów i oceanów, wysokość n.p.m.

Od czego zależy klimat

- Szerokość geograficzna
- Rozkład lądów i mórz
- Prądy morskie (oceaniczne)
- Wysokość nad poziomem morza i rzeźba terenu
- Pokrycie terenu
- Działalność człowieka

ŚWIAT

strefy klimatyczne i typy klimatu

STREFA OKOŁOBIEGUNOWA

- klimat polarny
- klimat subpolarny

STREFA UMIARKOWANA CHŁODNA

- klimat kontynentalny
- klimat przejściowy
- klimat morski

CIEPŁA

- klimat kontynentalny
- klimat przejściowy
- klimat morski

STREFA PODZWIOTNIKOWA

- klimat suchy i skrajnie suchy
- klimat wilgotny

STREFA ZWIOTNIKOWA

- klimat suchy i skrajnie suchy
- klimat wilgotny

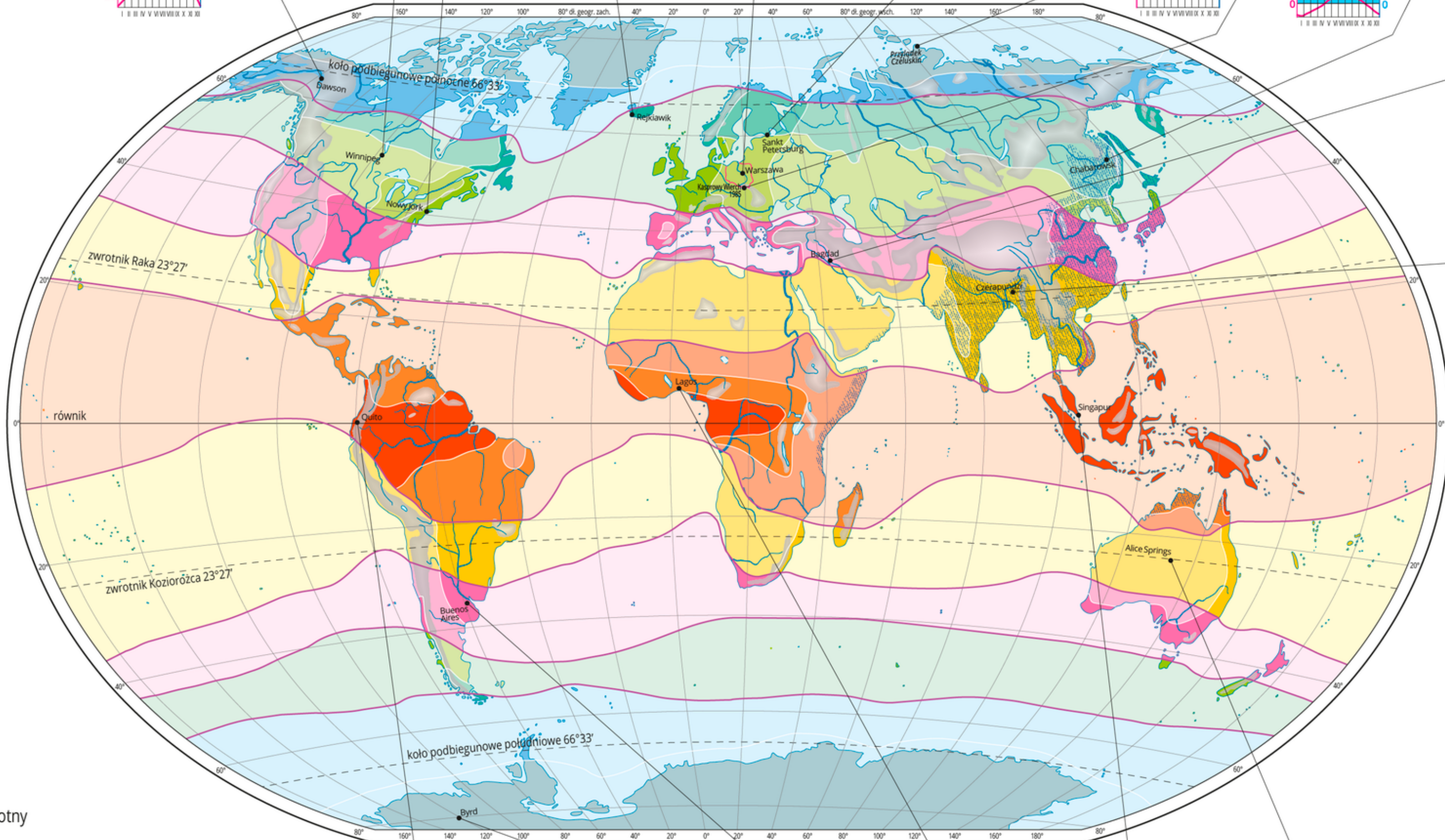
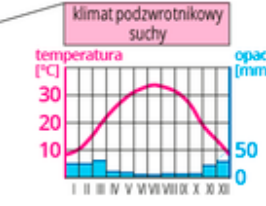
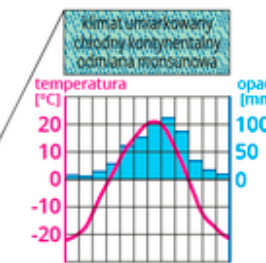
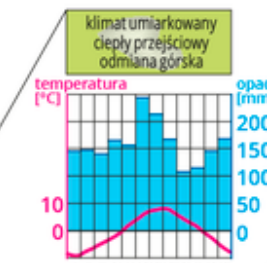
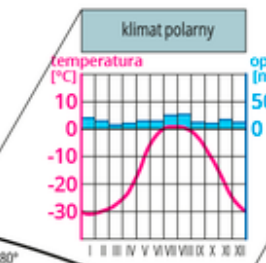
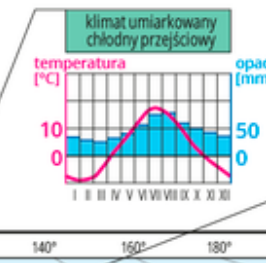
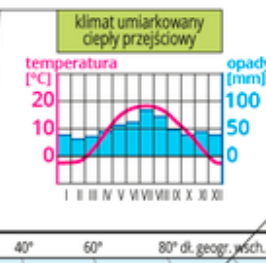
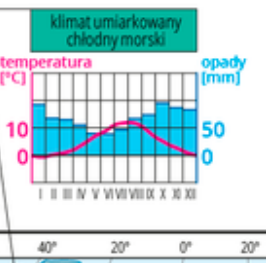
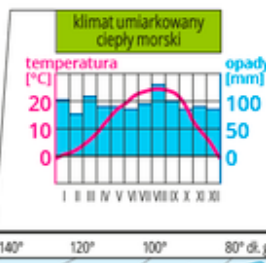
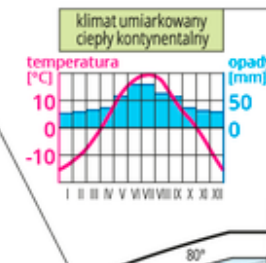
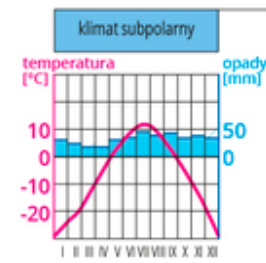
STREFA RÓWNIKOWA

- klimat podrównikowy suchy
- klimat podrównikowy wilgotny
- klimat równikowy wybitnie wilgotny

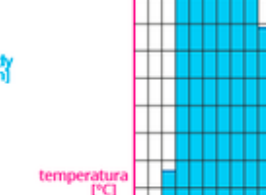
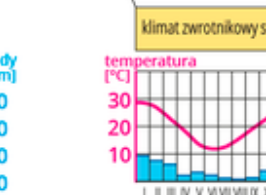
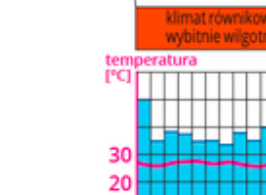
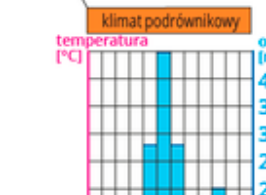
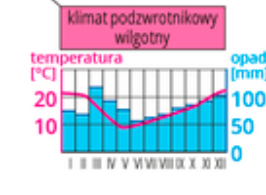
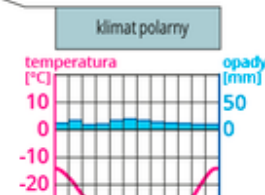
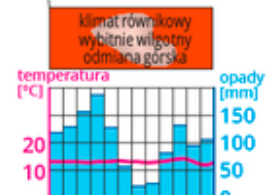
KLIMATY ASTREFOWE

monsunowy

górski

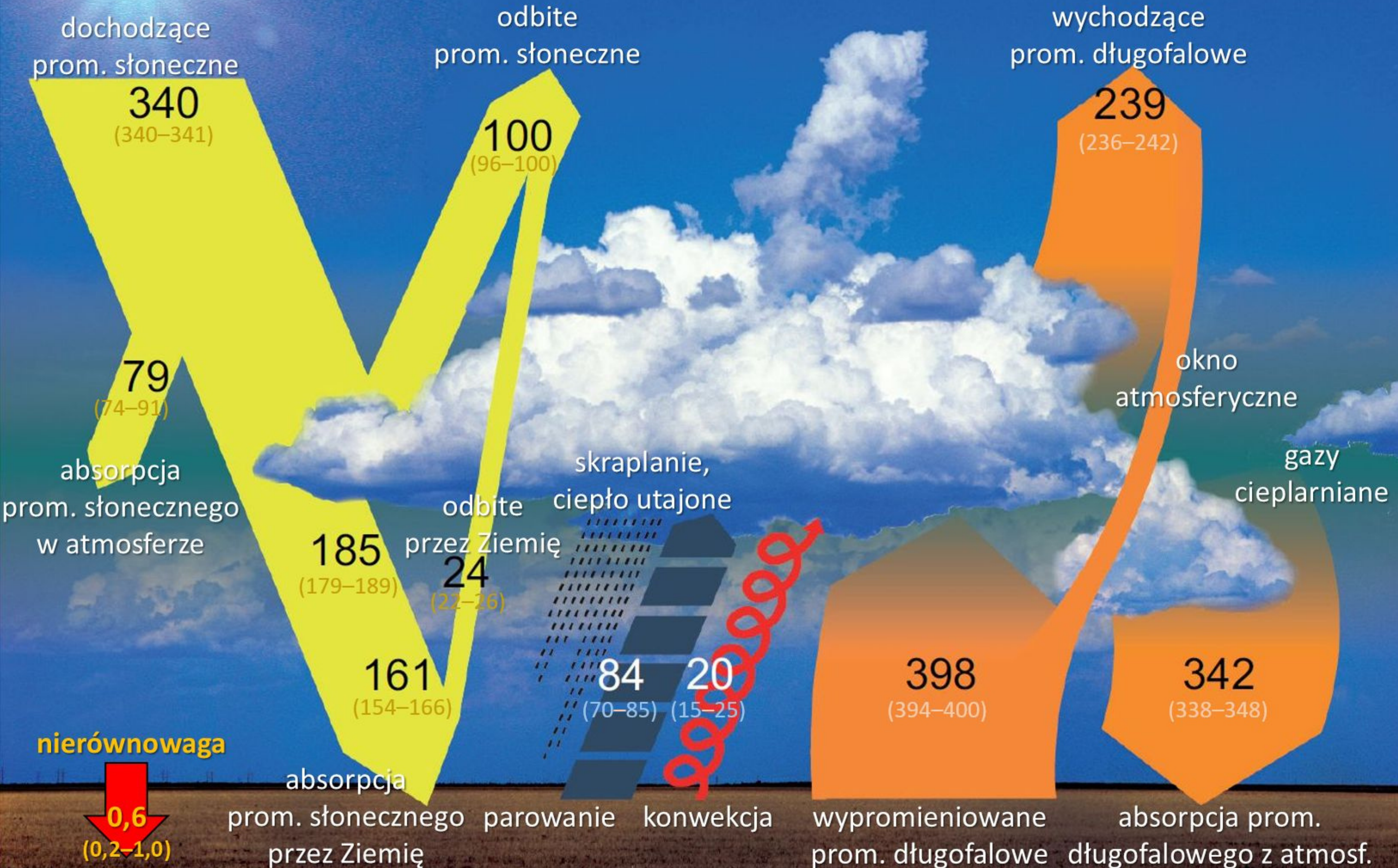
1000 0 1000 2000 km

Jak działa klimat?

Jednostki [W/m²]

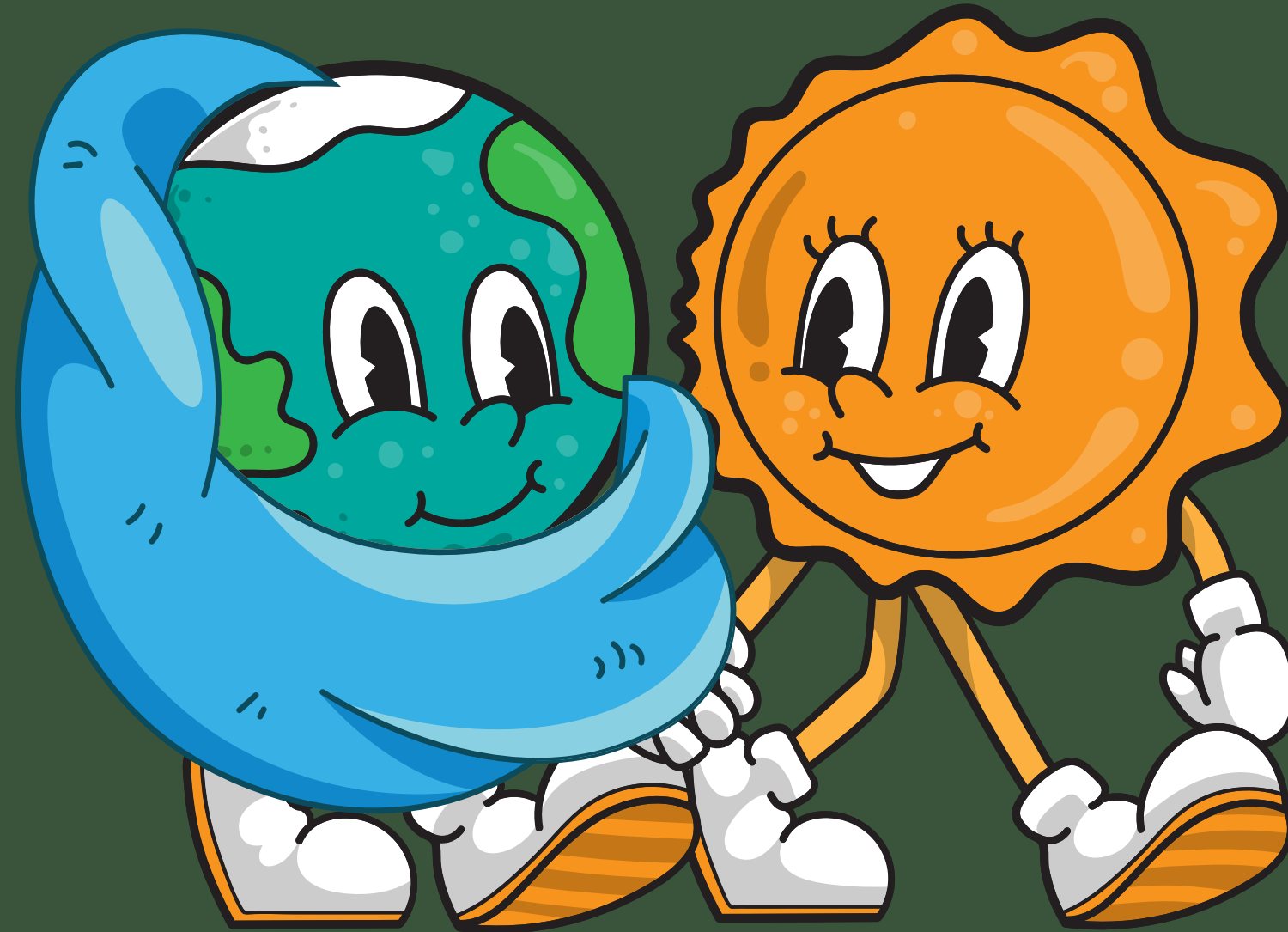
Aktualny, wieloletni (~10 lat) średni bilans energetyczny Ziemi wyrażony w watach na jednostkę powierzchni planety (W/m²). Wartości podano wraz zakresem niepewności (nawiasy). O ile poszczególne składowe bilansu charakteryzują się znacznym zakresem niepewności, o tyle ich różnice (np. nierównowaga bilansu radiacyjnego) są znane dość dokładnie.

Źródło:

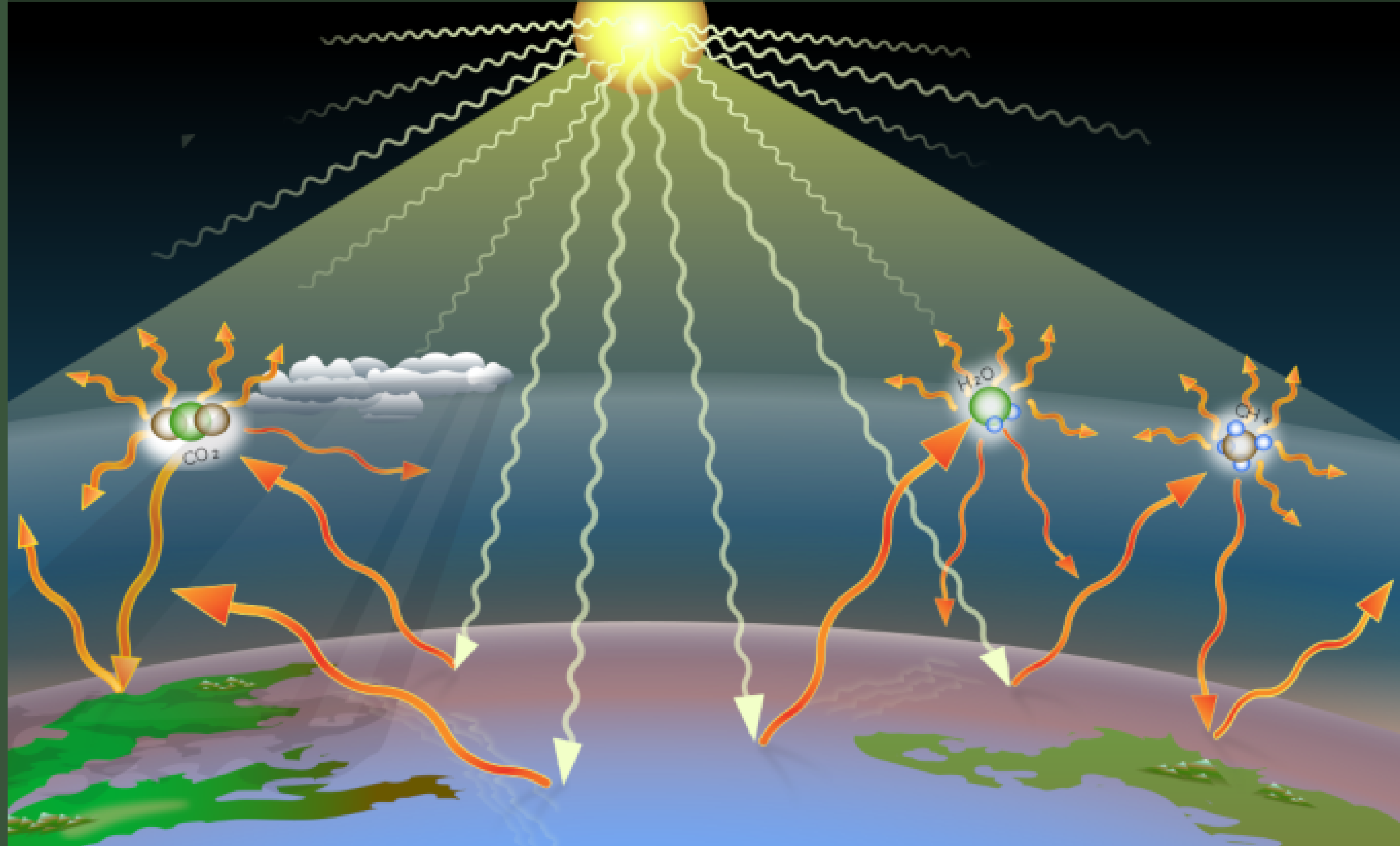
<https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/efekt-cieplarniany-dla-sredniozaawansowanych-7-bilans-energetyczny-ziemi-428/>.

Efekt cieplarniany

Słońce jako grzejnik dostarcza energii. Pochłonięta przez Ziemię energia jest wypromieniowywana. Gazy cieplarniane w atmosferze, działają jak izolacja.

Albedo ziemi

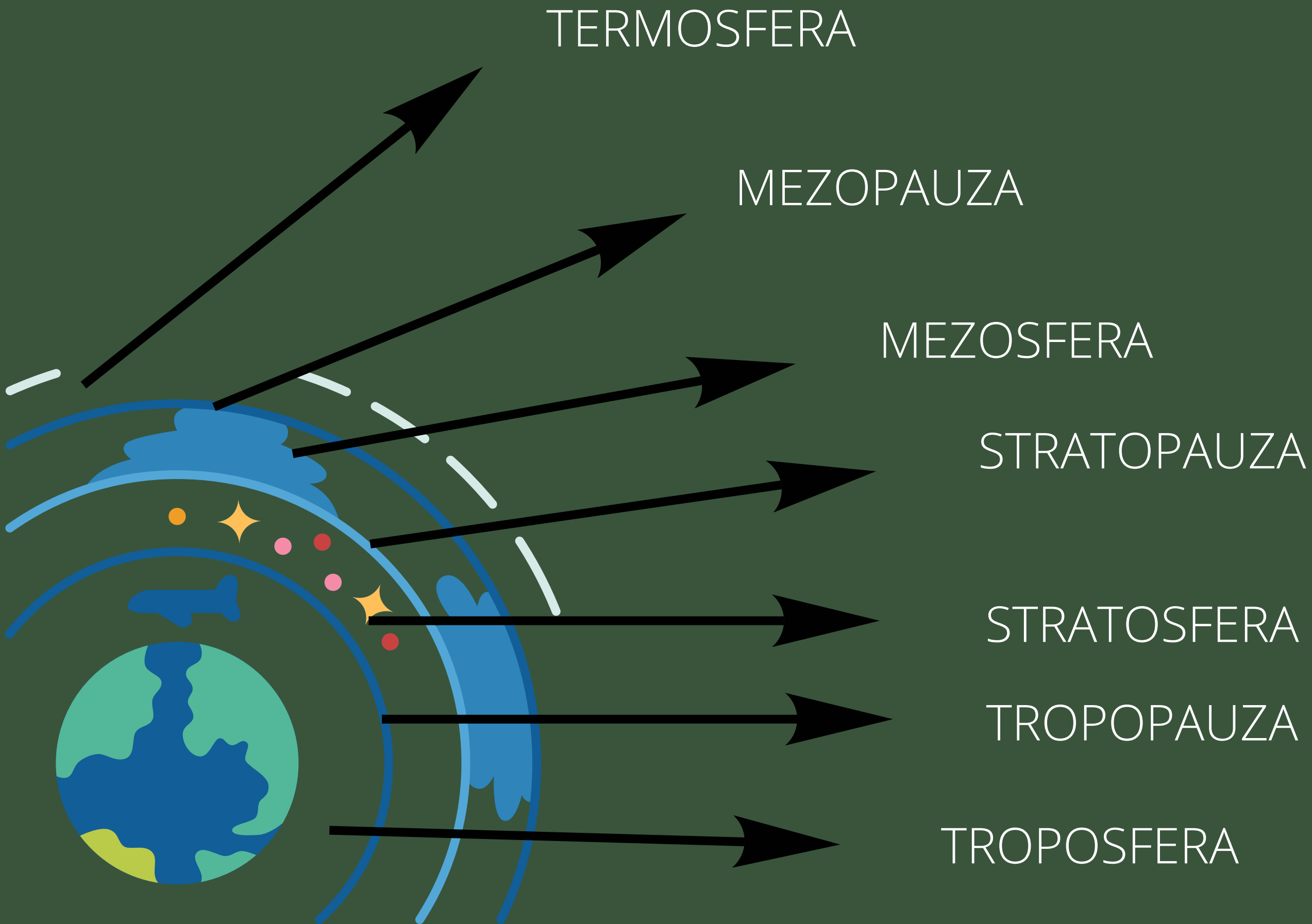

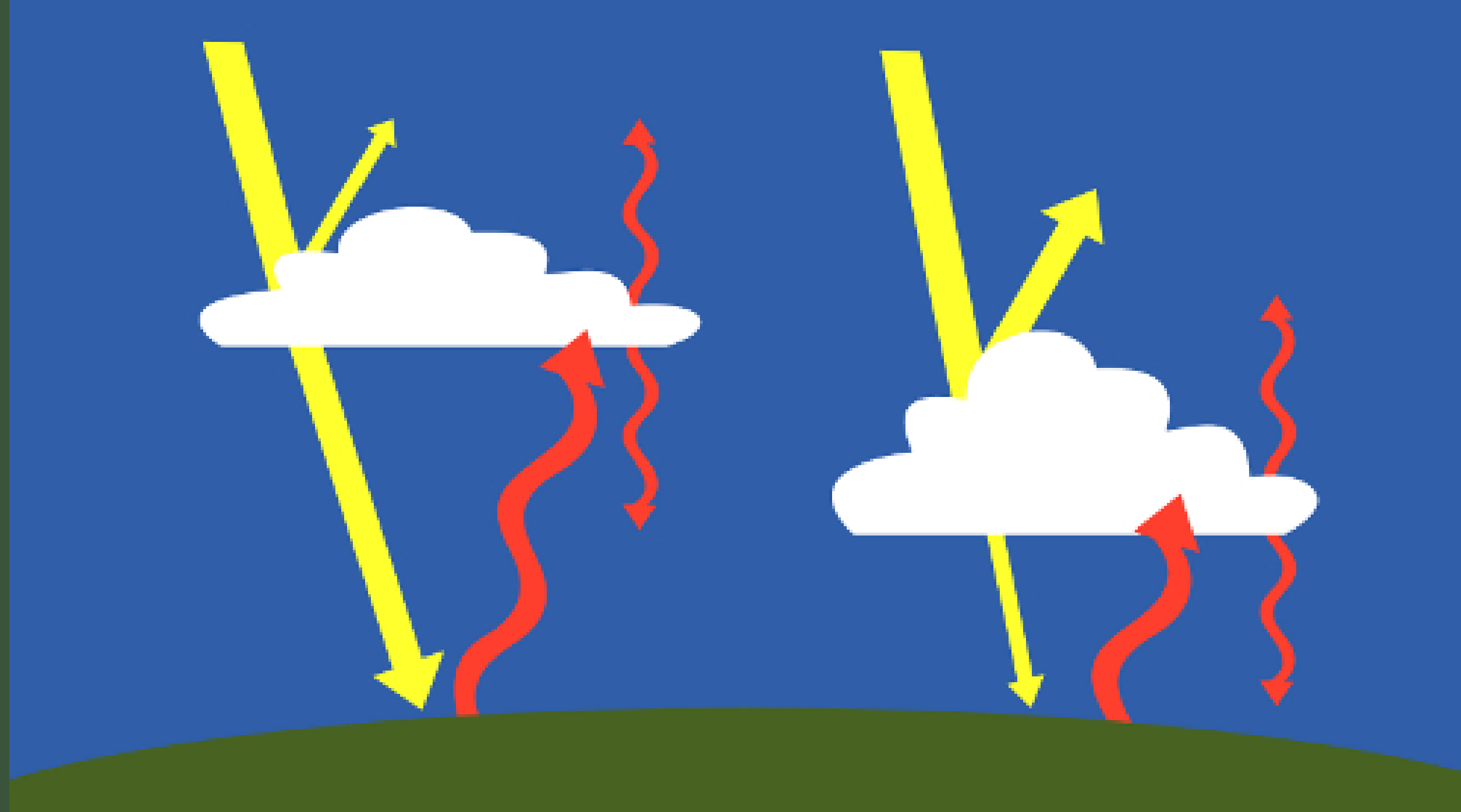
Góra lodowa i lód morski na powierzchni zatoki McMurdo w Antarktyce. Zobacz, jak dobrze promienie słoneczne odbijają się od ich powierzchni. Zdjęcie wykonane podczas kampanii pomiarowej IceBridge w 2017. Zdjęcie Chrisa Larsena (UAF)

Źródło: <https://naukaoklimacie.pl/aktualnosc/efekt-cieplarniany-dla-sredniozaawansowanych-7-bilans-energetyczny-ziemi-428/>

Chmury kłębiaste.

BUDOWA ATMOSFERY

Wypadkowy wpływ chmur na bilans energii planety jest chłodzący

Chmury wysokie (lewa część rysunku) powodują wzrost średnich temperatur

Chmury niskie (prawa część rysunku) powodują spadek średnich temperatur

WYMUSZENIA

SPRZĘŻENIE UJEMNE

pomaga
w powrocie systemu
klimatycznego do
stanu sprzed
zaburzenia

SPRZĘŻENIE DODATNIE

występuje, gdy
zaburzenie jest tak silne,
że przekroczony jest próg
planetarny; nasila zmiany
i powoduje, że system
dąży do nowego (innego
niż pierwotny) stanu
równowagi

ZMIANY KLIMATU

SKĄD WIEMY, ŻE KLIMAT SIĘ ZMIENIA?

PALEOKLIMAT

- zapisy historyczne
- zasięg lodowców
- słoje drzew
- izotopy
- resztki organiczne w osadach oceanicznych
- koralowce
- paleozole

- rdzenie lodowe
- niebieski lód
- resztki nieorganiczne w osadach oceanicznych
- odwierty głębinowe

- nacieki jaskiniowe
- aparaty szparkowe
- pyłki oraz pozostałości roślinne i zwierzęce na łądach

SKŁAD ATMOSFERY

GŁÓWNE

- AZOT
- TLEN
- ARGON
- DWUTLENEK WĘGLA

DRUGORZĘDNE

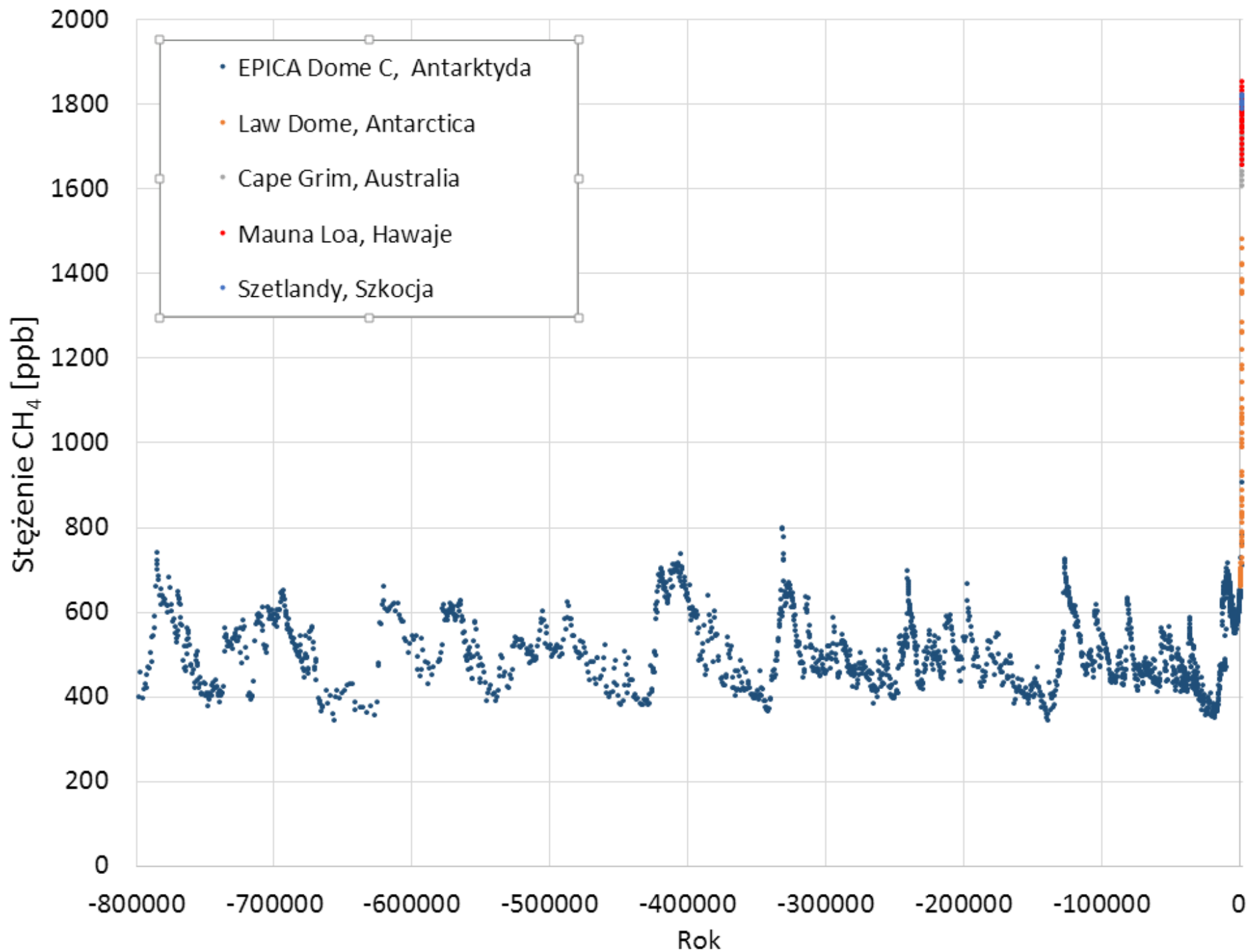
- NEON
- HEL
- KRYPTON
- KSENON
- TLENEK WĘGLA
- WODÓR
- PODTLENEK AZOTU

DOMIESZKI

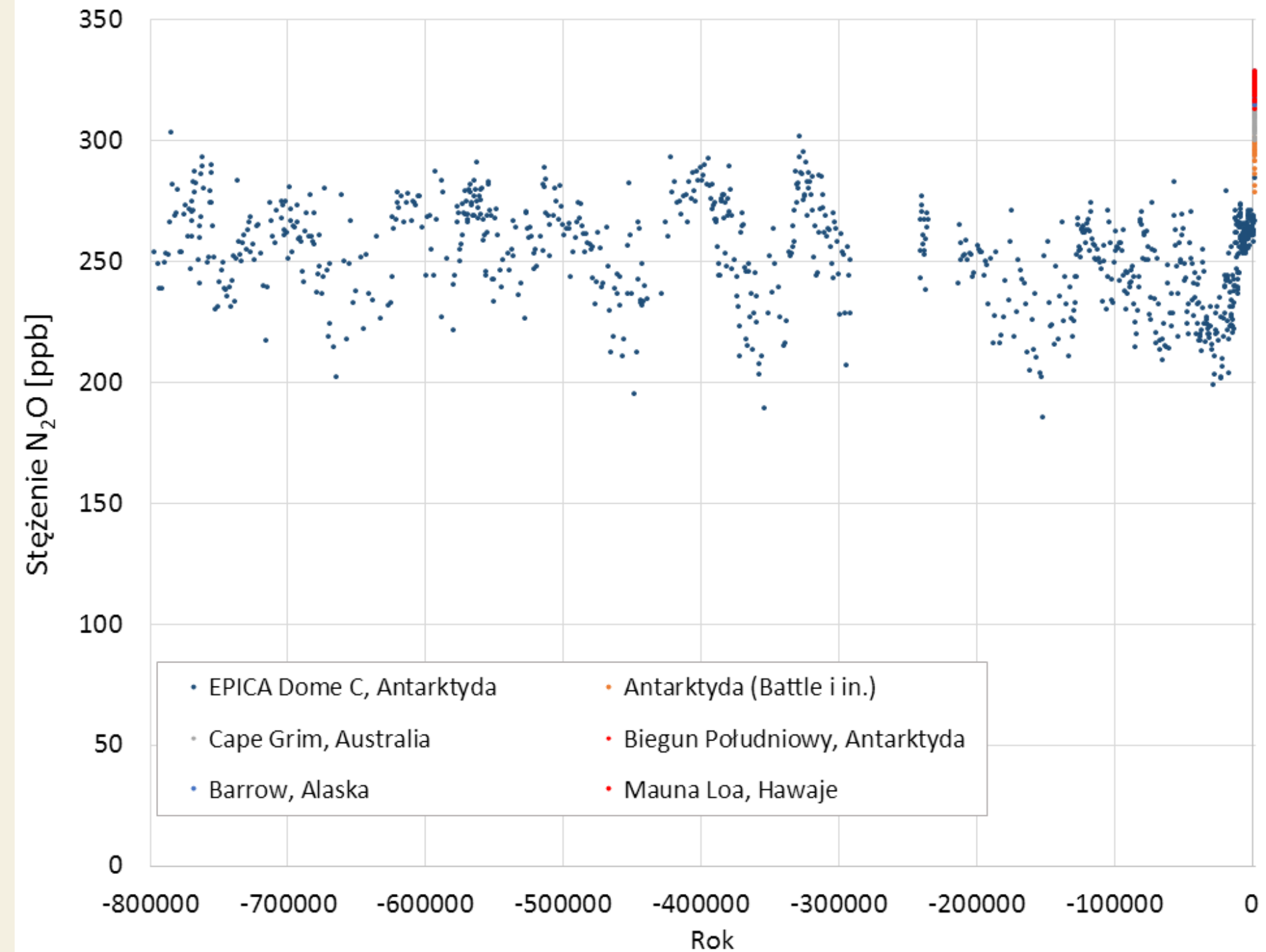
- OZON
- SIARKOWODÓW
- DWUTLENEK SIARKI
- AMONIAK
- METAN
- DWUTLENEK AZOTU
- FREONY
- WĘGLOWODORY
- PARA WODNA

Antropogeniczne misje - Zmiany stężeń CO₂, CH₄ i N₂O w ostatnich 800 000 lat

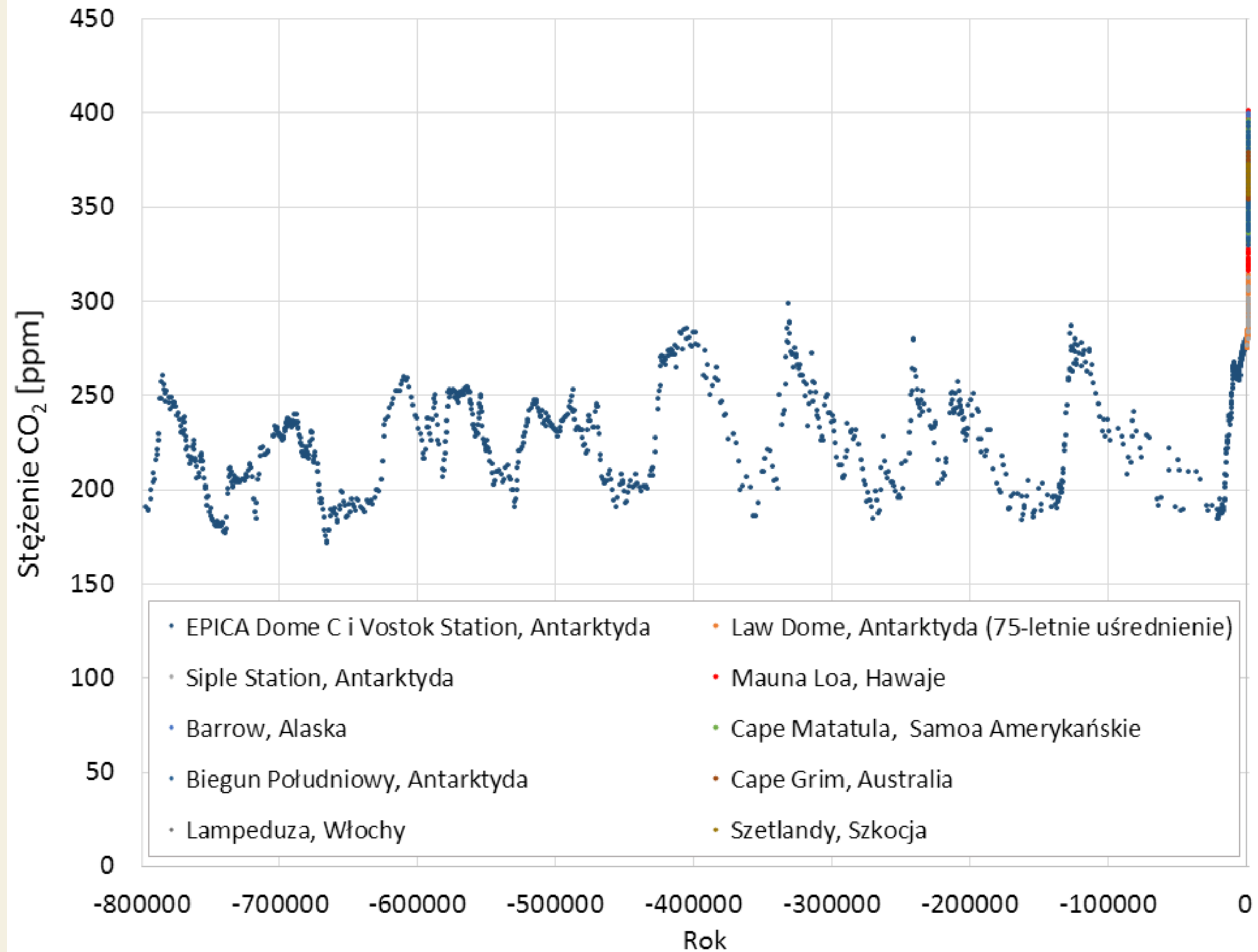
Koncentracja CH₄ w atmosferze

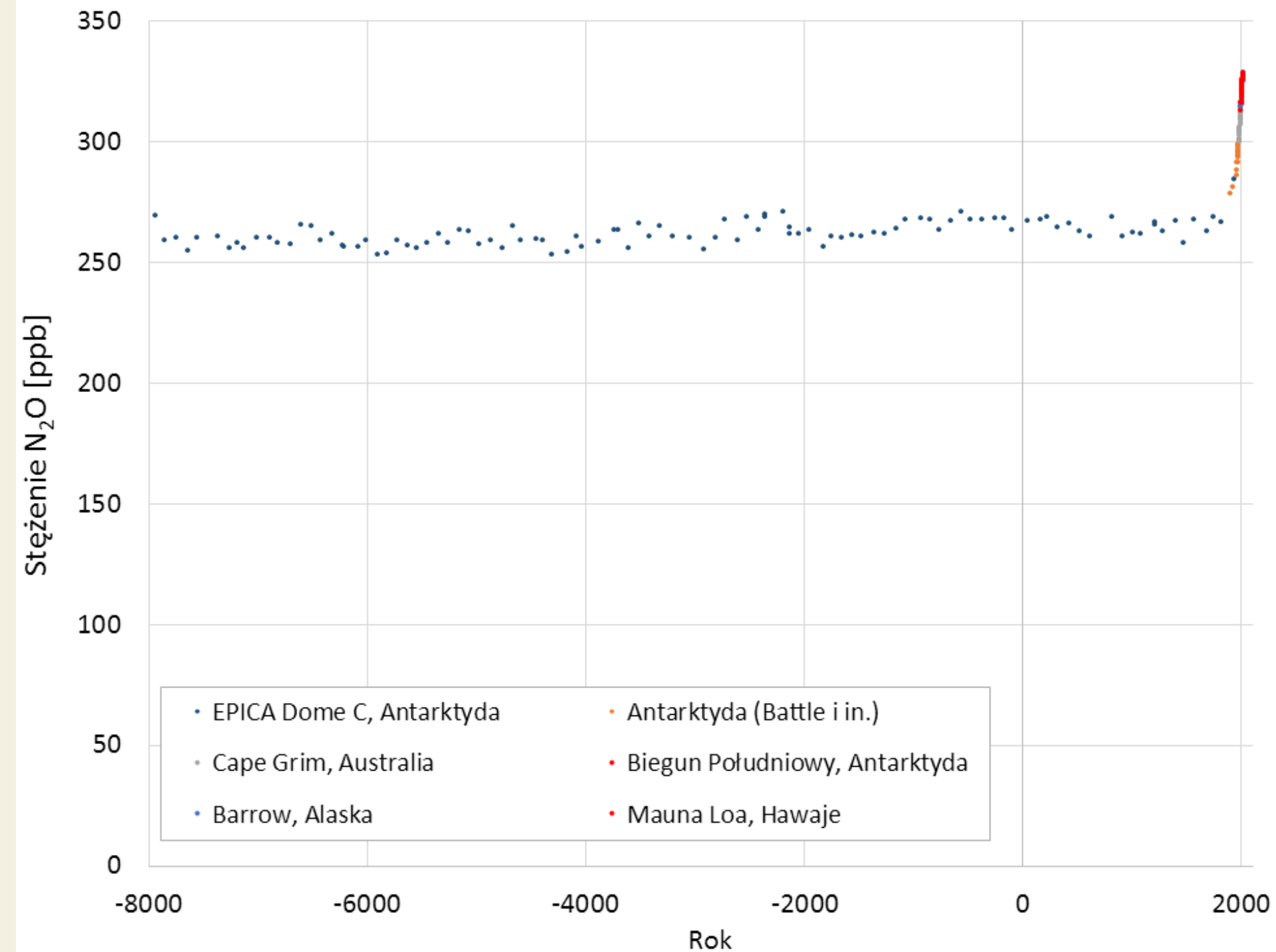
Koncentracja N₂O w atmosferze

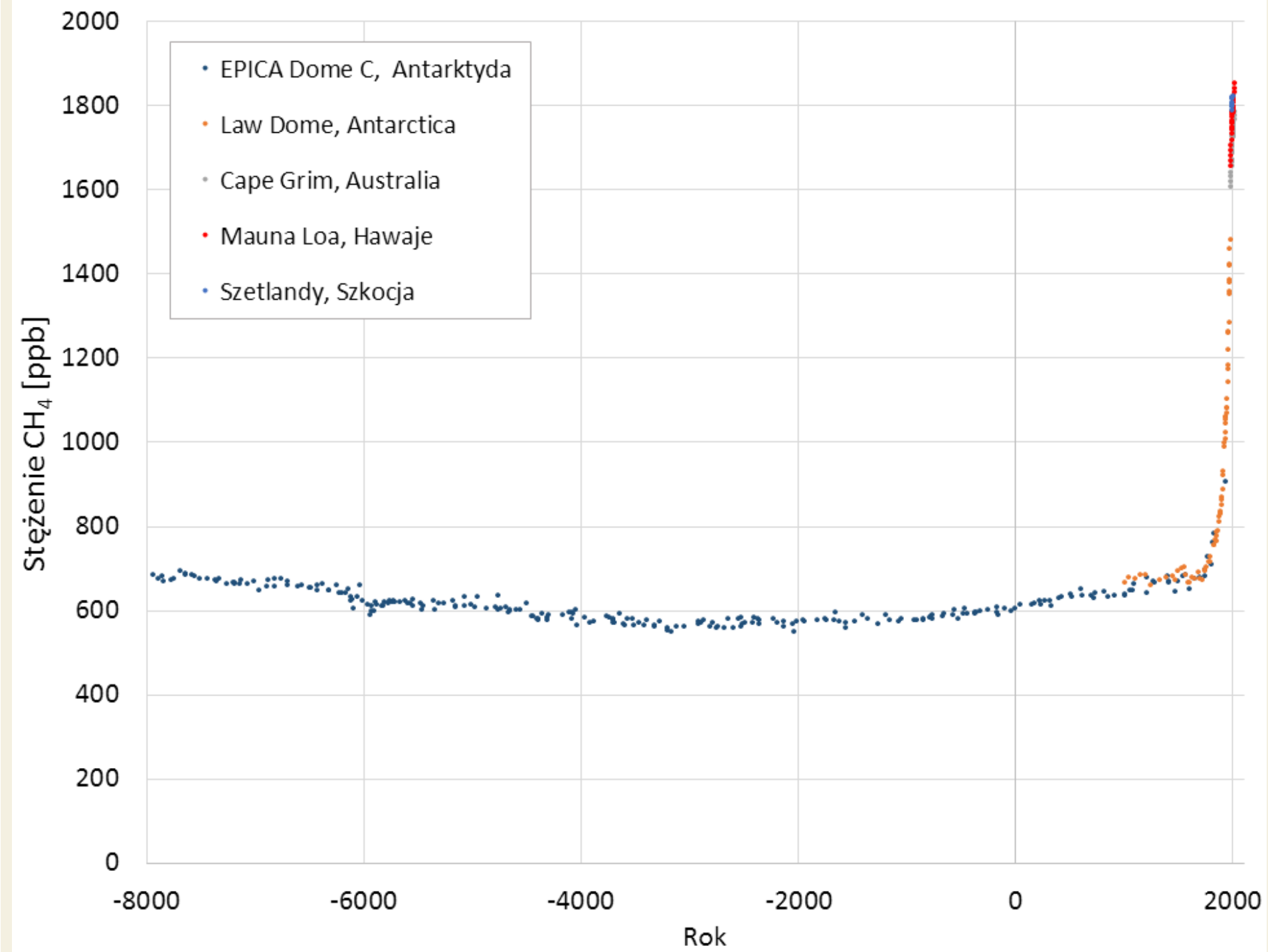
Koncentracja CO₂ w atmosferze

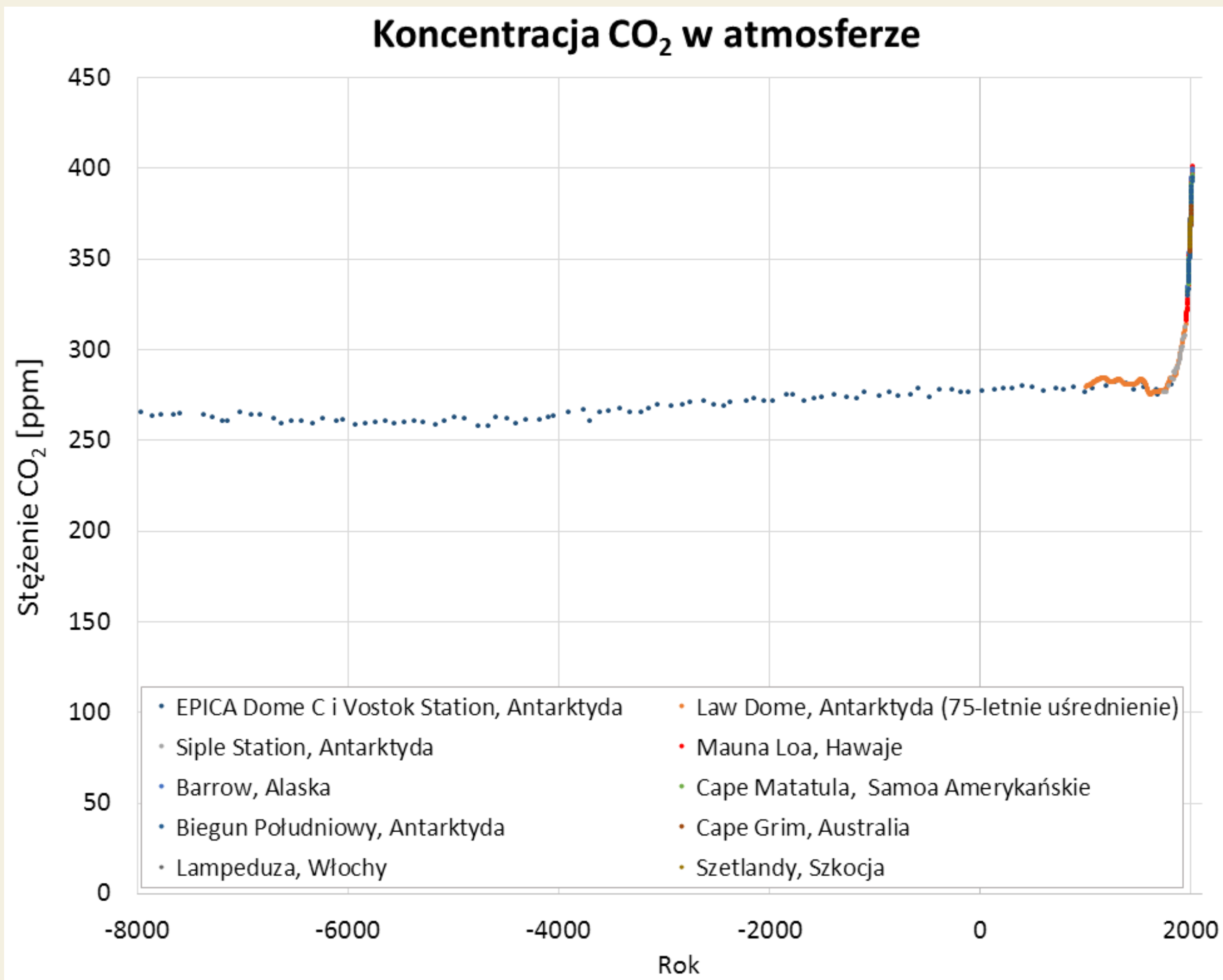

Koncentracja N₂O w atmosferze

Koncentracja CH₄ w atmosferze

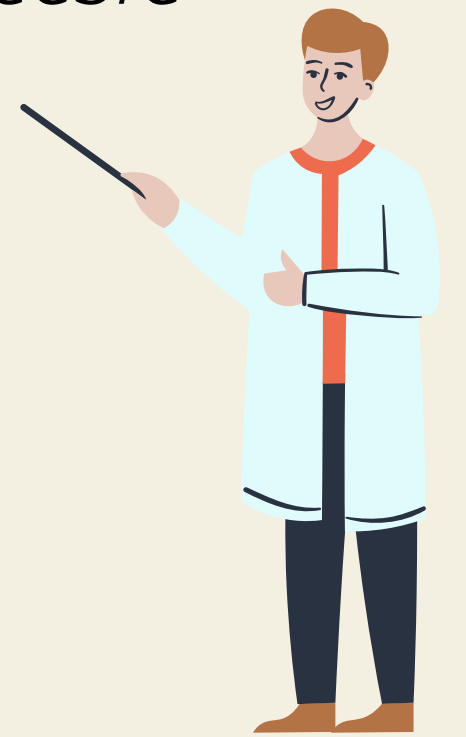
DLACZEGO PIERWIASTEK CHEMICZNY "C" – WĘGIEL JEST TAK ISTOTNY?

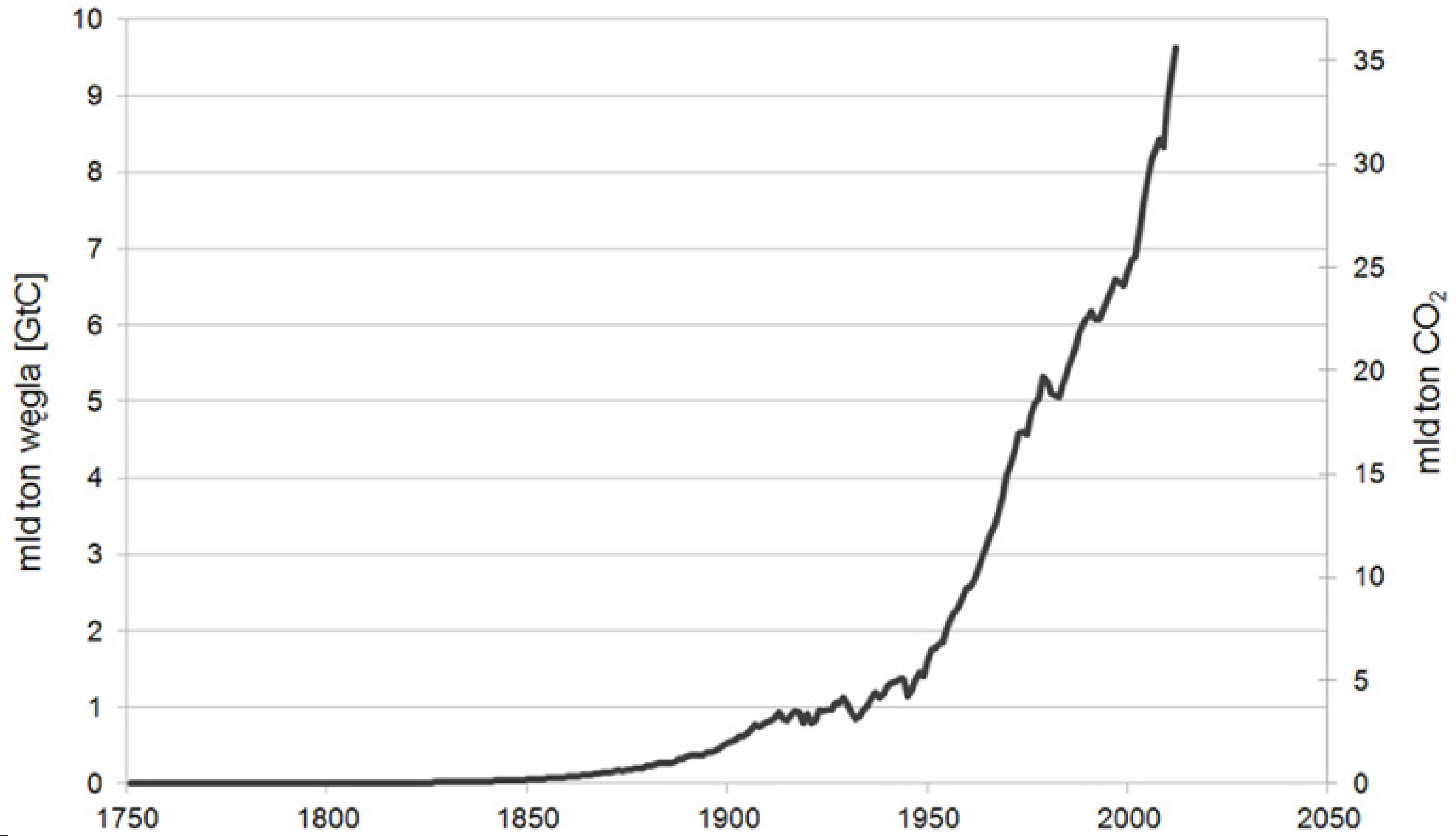
W słynnej pracy naukowej z 1957 roku *"Tellus A: Dynamic Meteorology and Oceanography"*, w której na podstawie badań izotopowych jednoznacznie pokazano, że dwutlenku węgla w atmosferze przybywa wskutek spalania paliw kopalnych, jej autorzy Roger Revelle i Hans Suess pisali:

"I tak ludzkość prowadzi teraz jedyny w swoim rodzaju eksperyment geofizyczny, który nie wydarzył się nigdy w przeszłości, ani nie będzie mógł być w przyszłości powtórzony. W ciągu kilku stuleci zwracamy atmosferze i oceanowi węgiel odłożony przez naturę w skałach osadowych w procesie który trwał setki milionów lat."

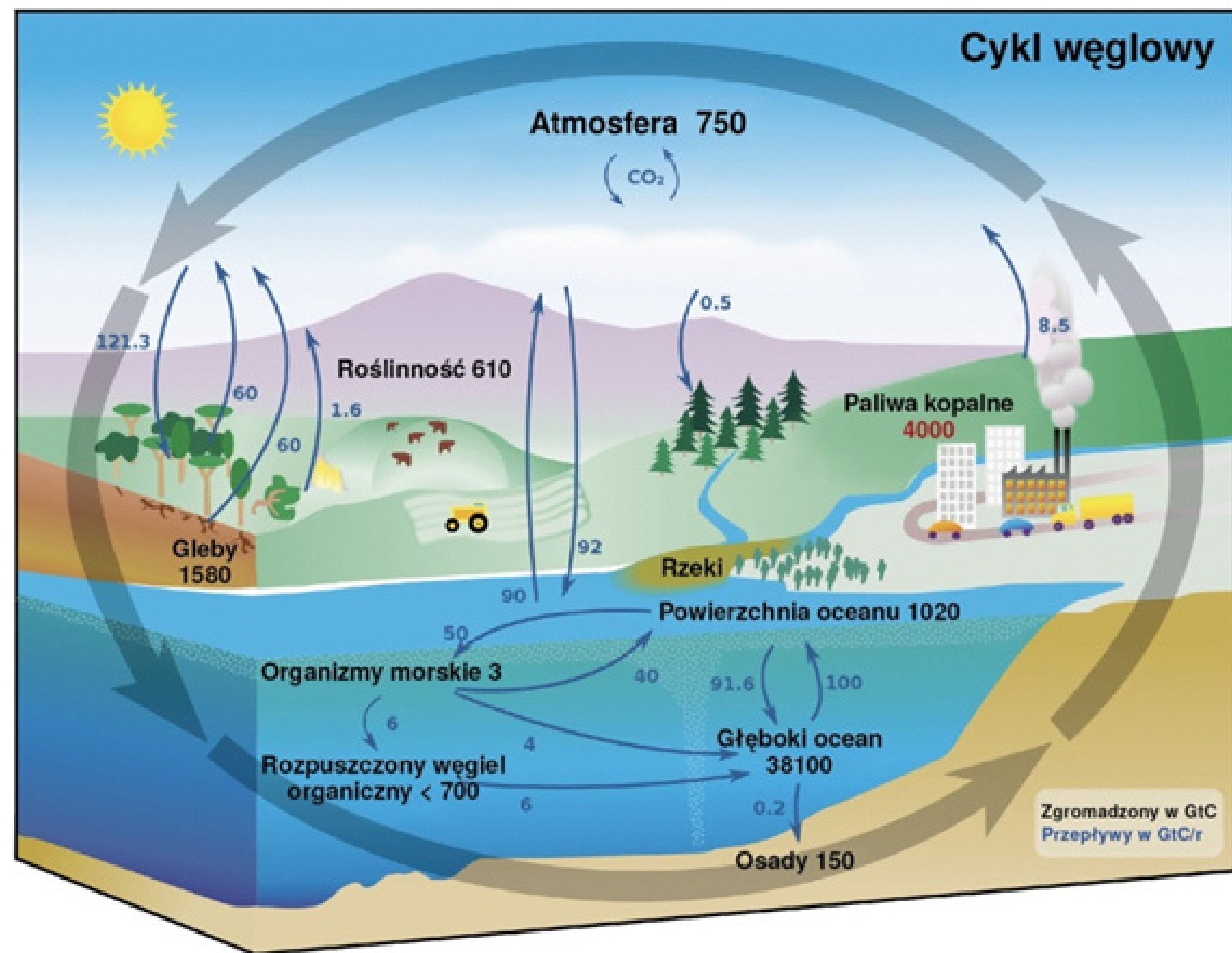

W ostatnim stuleciu stężenie gazów cieplarnianych w atmosferze wzrosło do poziomu najwyższego od wielu milionów lat.

Zmiany emisji dwutlenku węgla ze spalania paliw kopalnych w latach 1751-2012

OBIEG WĘGLA W ŚRODOWISKU

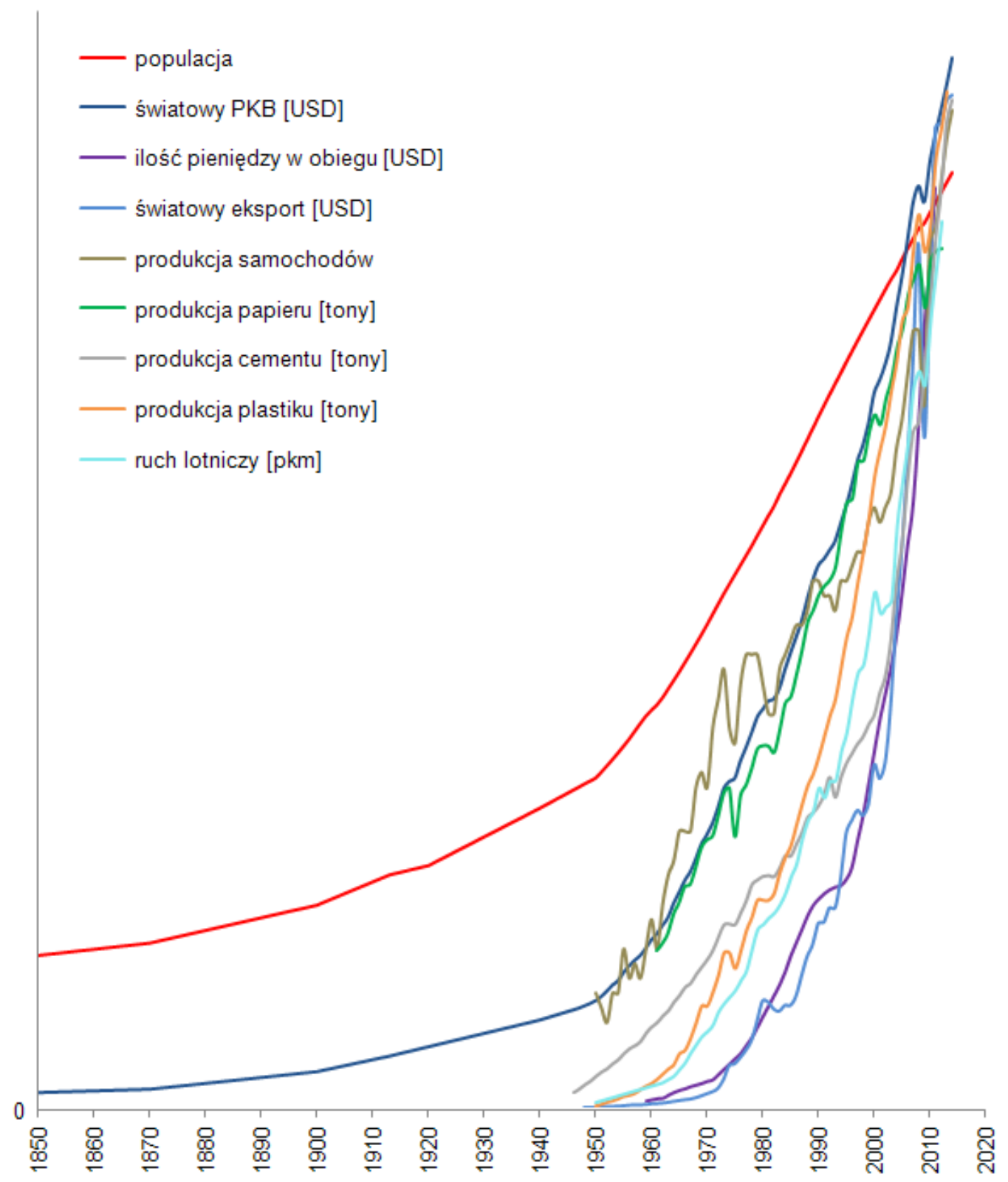

Zmiany klimatu, a Dolina Baryczy czyli rola torfowisk i terenów podmokłych

- sekwestrację węgla w torfowiskach
- rolnictwo węglowe
- sekwestracja węgla w glebie
- większa różnorodność biologiczna = magazyn węgla w organizmach żywych, lepiej funkcjonujące ekosystemy

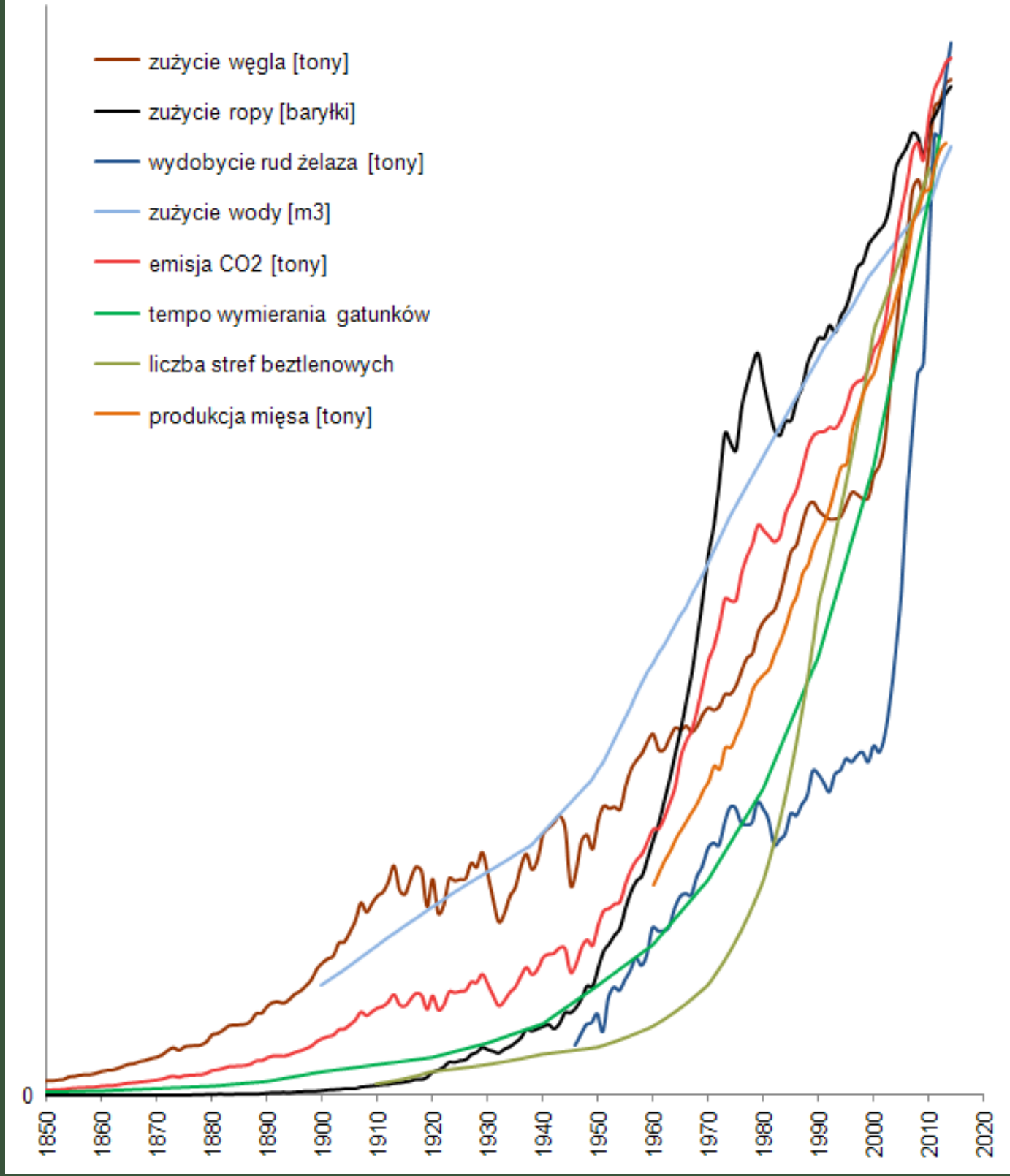

Świat wzrostu - gospodarka

NASZA GOSPODARKA
DZIAŁA NA ZASADZIE
NIEUSTANNEGO
WROSTU O OK 2 PKT
PKB = PODWOJENIE CO
OK. 25 LAT, A TO
OZNACZA ZUŻYCIE **15 %**
ZASOBÓW, PO
KOLEJNYM PODWOJENIU
30% ZASOBÓW, PO
NASTĘPNYM **60%**

Świat wzrostu - eksploatacja zasobów i środowiska

AKTUALNIE WIDOCZNE ZMIANY KLIMATU

IPCC

The Intergovernmental Panel on Climate Change Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu.

IPCC można traktować jako wyraz konsensusu naukowego opartego na wiedzy, a same raporty – jako najlepsze źródło informacji na temat klimatu.

W ramach IPCC funkcjonują trzy grupy robocze:

- I zajmuje się **przeszłymi, aktualnymi i przyszłymi zmianami** w klimacie z punktu widzenia nauk przyrodniczych
- II analizuje **konsekwencje zmiany klimatu** i możliwości adaptacji do nowych warunków
- III ustala, jakie są **możliwości ograniczenia globalnego ocieplenia**.

Każda z nich przygotowuje własny tom raportu podsumowującego,

Pierwsza część szóstego raportu podsumowującego miała premierę 9 sierpnia 2021

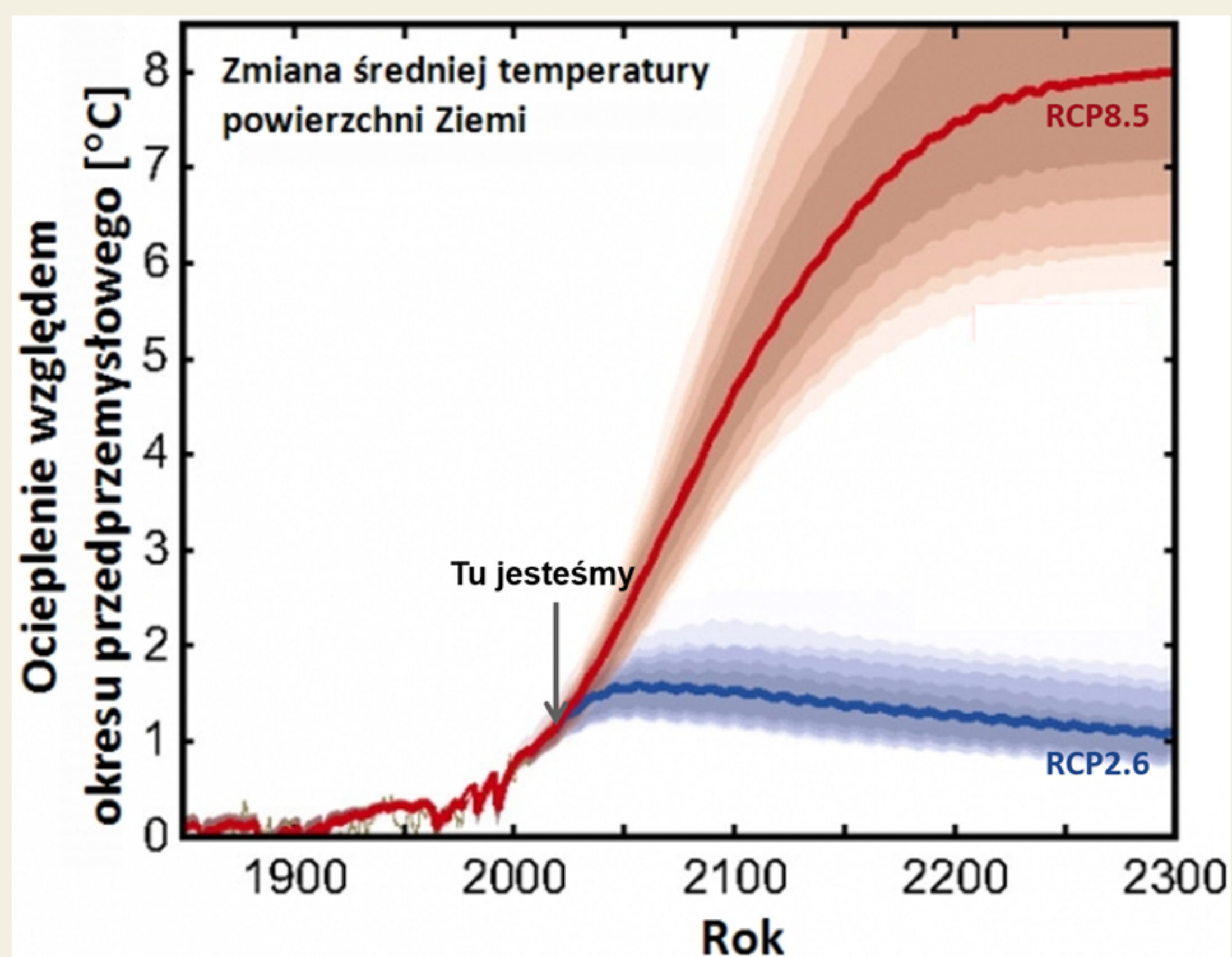
6 raport IPCC

W najnowszym (szóstym) raporcie podsumowującym Międzyrządowy Zespół ds. Zmiany Klimatu bardziej zdecydowanie niż dotąd pisze o związku globalnego ocieplenia z działalnością człowieka i ostrzega o zbliżającym się przekroczeniu progów wzrostu temperatury o 1,5 oraz 2°C względem czasów przedprzemysłowych.

“Jest bezdyskusyjne, że wpływ człowieka doprowadził do ogrzania atmosfery, oceanów i lądów”

**OBECNIE WZROST GLOBALNEJ TEMPERATURY TO 1,1 ST C
PRÓG 1,5 ST C PRZEKROCZYMY W CIĄGU NAJBLIŻSZYCH 20 LAT**

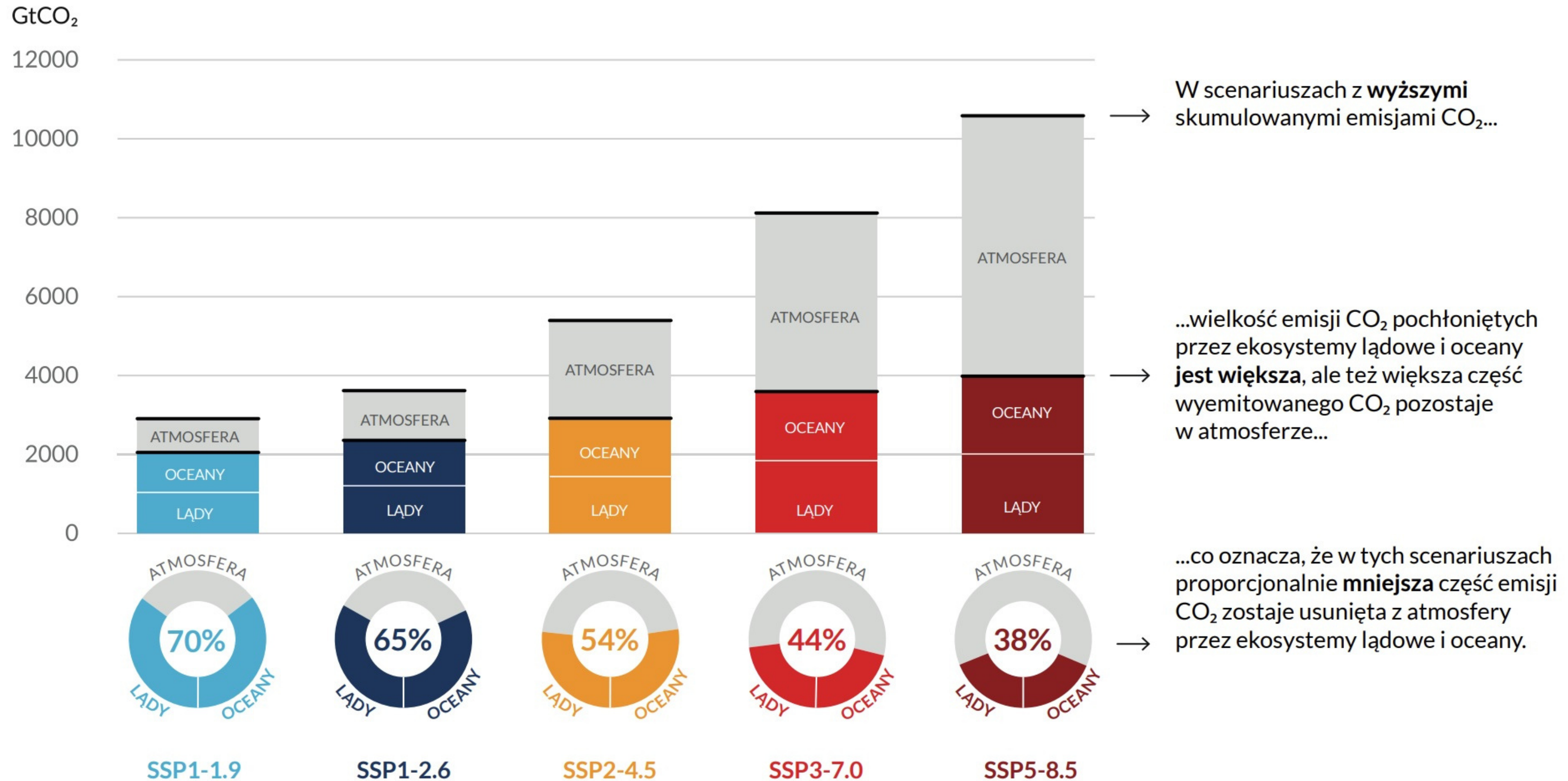
Wzrost średniej temperatury powierzchni Ziemi dwóch scenariuszach – spalania wszystkich paliw kopalnych (RCP8.5) oraz ograniczenia emisji a wraz z tym wzrostu temperatury do 2°C (RCP2.6). Meinshausen 2011.

"Tylko" + 2 °C

- Średnia temperatura powierzchni Ziemi wyższa 1,5-2°C względem okresu przedprzemysłowego to warunki wykraczające poza najcieplejsze okres w cyklu epok lodowych ostatnich ponad 2 mln lat.
- Fala upałów z lata 2003 roku, która doprowadziła do śmierci 70 000 Europejczyków, była zdarzeniem, które w stabilnym klimacie pojawiałoby się statystycznie **raz na 740 lat**.
- Przy wzroście temperatury o 2°C takie ekstrema będą zdarzać się w Europie Zachodniej **w co piątym miesiącu letnim**, a w krajach tropikalnych w co drugim.
- Na Bliskim Wschodzie i w Afryce temperatury podczas najcieplejszych dni **wzrosną z obecnych 43°C do 46°C, co może uczynić niektóre rejony niezdatnymi do zamieszkania**.
- W świecie cieplejszym o 2°C w wyniku przesuwania się stref klimatycznych i związanych z tym zmian w opadach, połączonych z szybszym parowaniem w wyższej temperaturze, **poważne niedobory wody zagrożą co najmniej 8% ludzkości**.
- W rejonie Morza Śródziemnego spadek ilości dostępnej wody sięgnie 17%.
- W Europie Środkowej, choć suma rocznych opadów nie zmieni się znacząco, to zmianie ulegnie rozkład opadu w ciągu roku – zimą będzie padać więcej, latem zaś mniej, co w połączeniu z wyższymi temperaturami oraz zimowymi opadami deszczu zamiast śniegu (skuteczniej uzupełniającego zasoby wód gruntowych na sezon wegetacyjny) będzie prowadzić do częstszych susz, przeplatanych ulewami.

Ułamek emisji CO₂ pochłaniany przez ekosystemy lądowe i ocean jest mniejszy w scenariuszach z wyższymi emisjami skumulowanymi

Skumulowane emisje CO₂ pochłonięte przez ekosystemy lądowe i oceany (kolory) oraz część pozostająca w atmosferze (szary) w pięciu przykładowych scenariuszach w okresie 1850–2100.

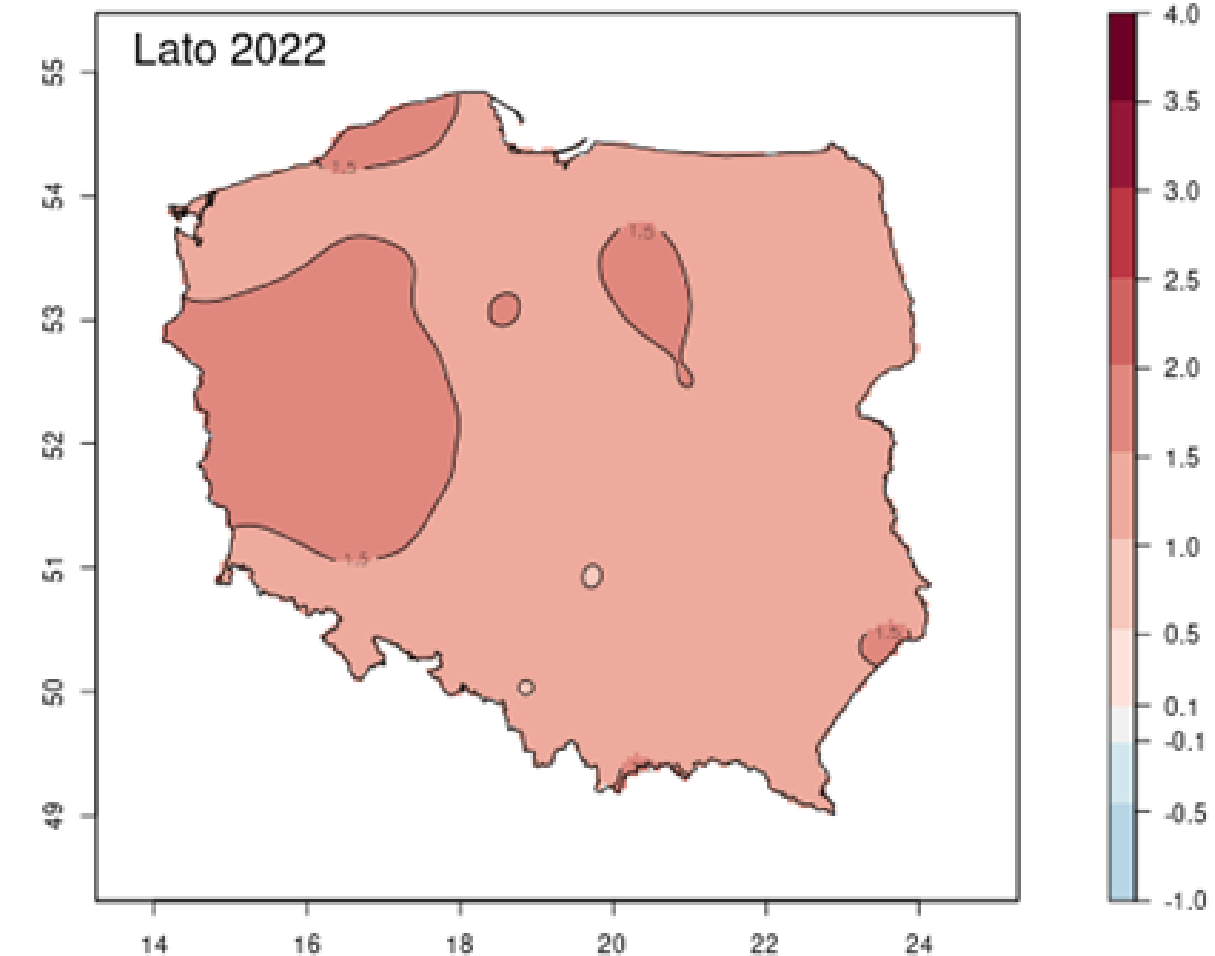
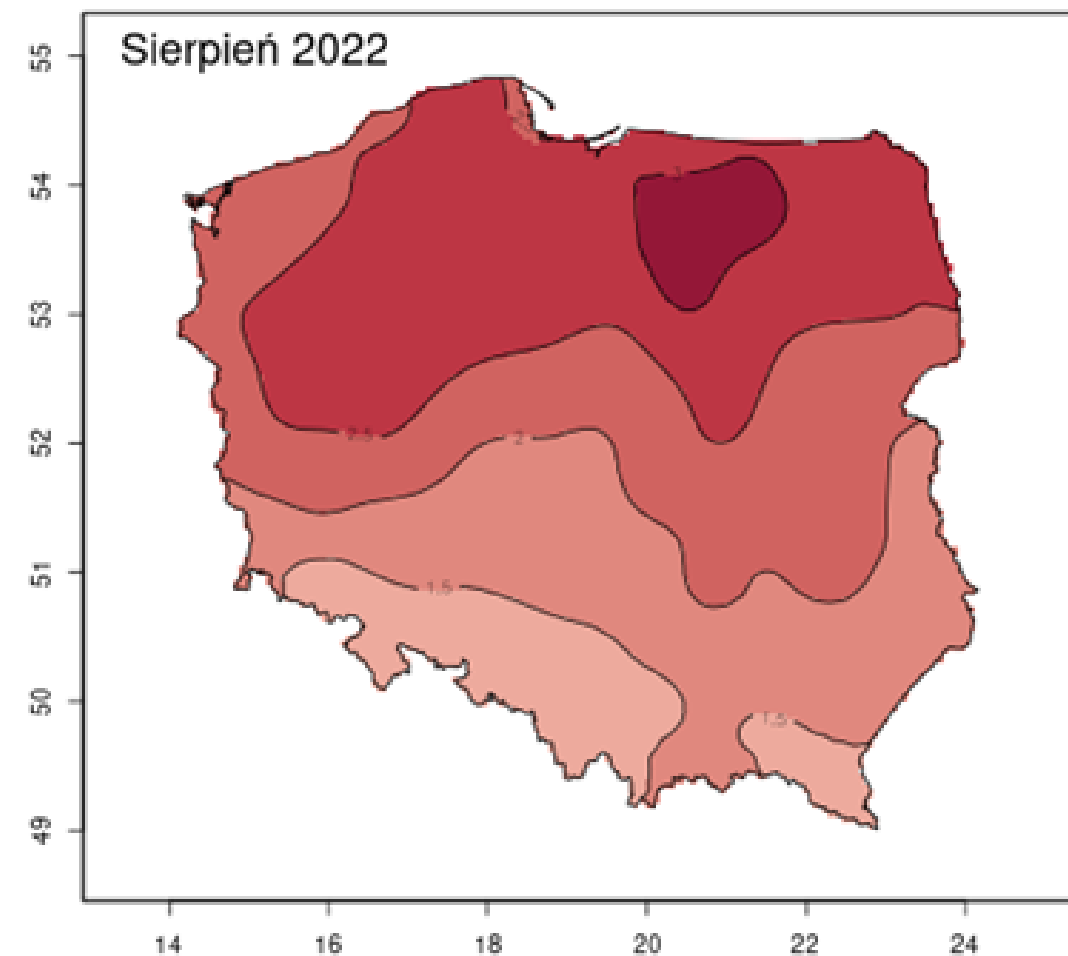
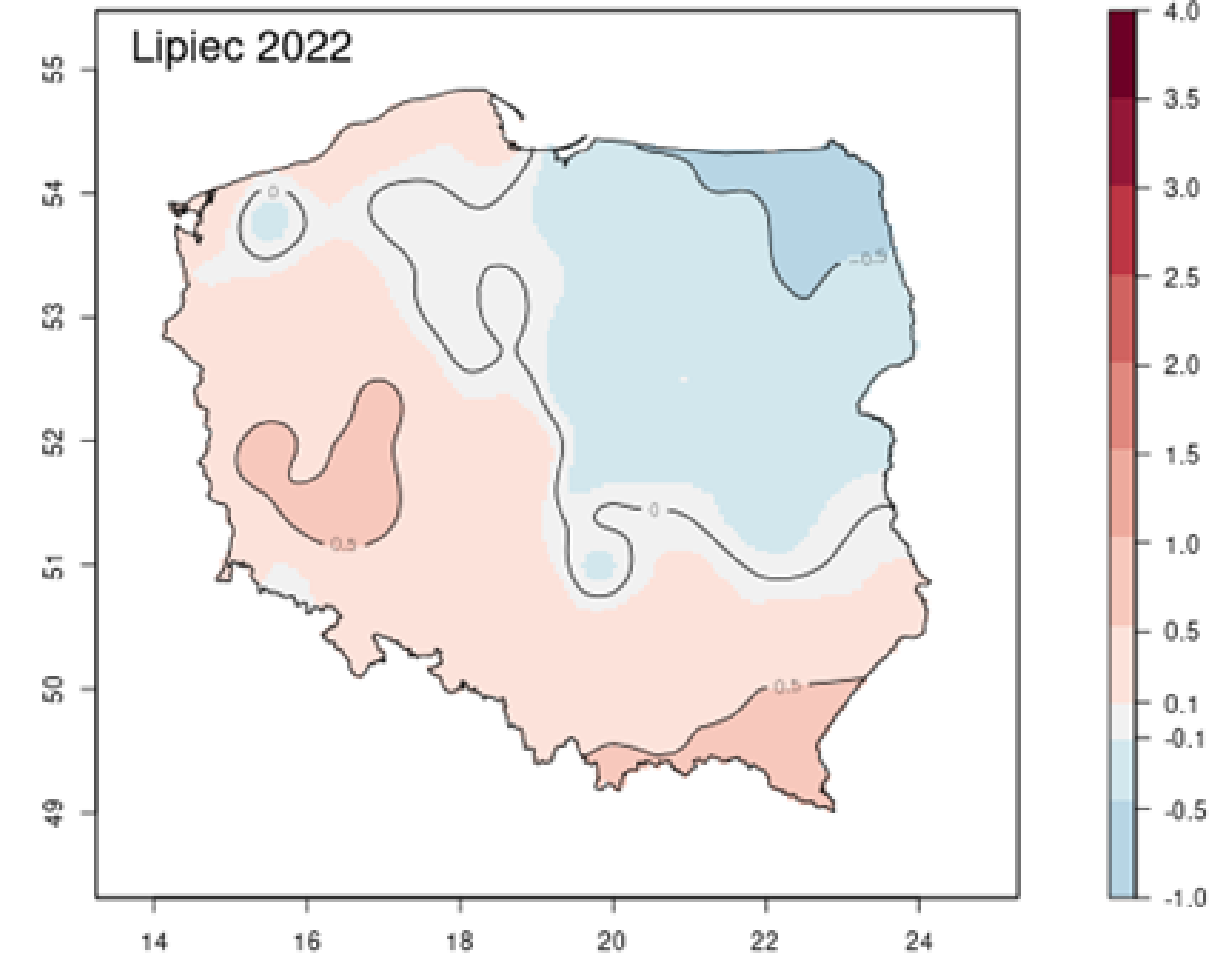
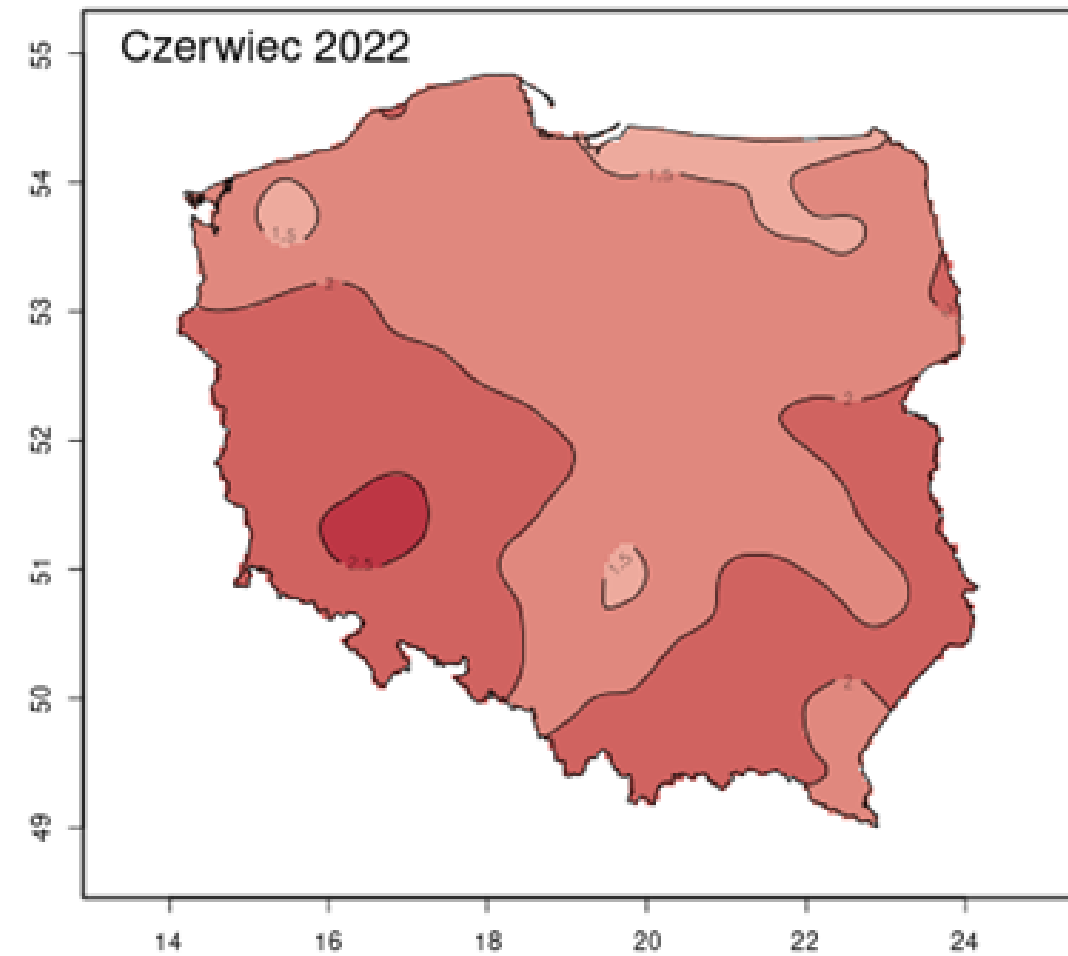
Lato 2022 w Polsce

- Średnia obszarowa anomalia temperatury okresu czerwiec – sierpień wyniosła $+1,4^{\circ}\text{C}$ względem normy z lat 1991-2020 (a $+2,8^{\circ}\text{C}$ względem normy z lat 1961-1990).
- Było to jednocześnie trzecie najcieplejsze lato w Polsce po 1951 roku – **cieplejsze** były **lata 2019 ($+1,9^{\circ}\text{C}$) i 2018 ($+1,5^{\circ}$)**.
- Pomimo wysokiej średniej anomalii temperatury obszarowej z trzech miesięcy meteorologicznego lata (czerwiec – sierpień), poszczególne jego miesiące znacznie się od siebie różniły.

Norma klimatyczna – średnia wartość wybranego parametru (np. temperatury powietrza) policzona dla ostatniego pełnego trzydziestolecia. Aktualnie, zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Meteorologicznej normy klimatyczne zmienia się co dziesięć lat, aby jak najlepiej odpowiadały aktualnemu klimatowi.

- Większa liczba dni upalnych (czyli takich, podczas których maksymalna temperatura w ciągu doby przekraczała 30°C, co skrótowo zapisujemy jako Tmax >= 30°C).
- Było średnio w kraju około 14, przy czym oczywiście ich rozkład przestrzenny był mocno zróżnicowany. **Najwięcej, bo 25 takich dni notowano na Dolnym Śląsku**, Wielkopolsce i w okolicach Torunia. Najmniej było ich na Helu (0) i w Elblągu (2).
- Przed 1990 r. dni upalnych było w Polsce przeciętnie około 3 w roku,
- W latach 1991-2020 - 8 dni, a w ostatnich 10 latach już ponad 10.
- Wzrost średniej temperatury lata - Do roku 1992 - bardzo rzadko, na stacji Kielce-Suków w latach 1951-1990 zanotowano tylko jeden dzień (20,1°C, lipiec 1959).
- W latach 1991-2022 było takich przypadków **już 10**, przy czym **4 w latach 2015-2022**.

Rozkład przestrzenny anomalii temperatury latem 2022

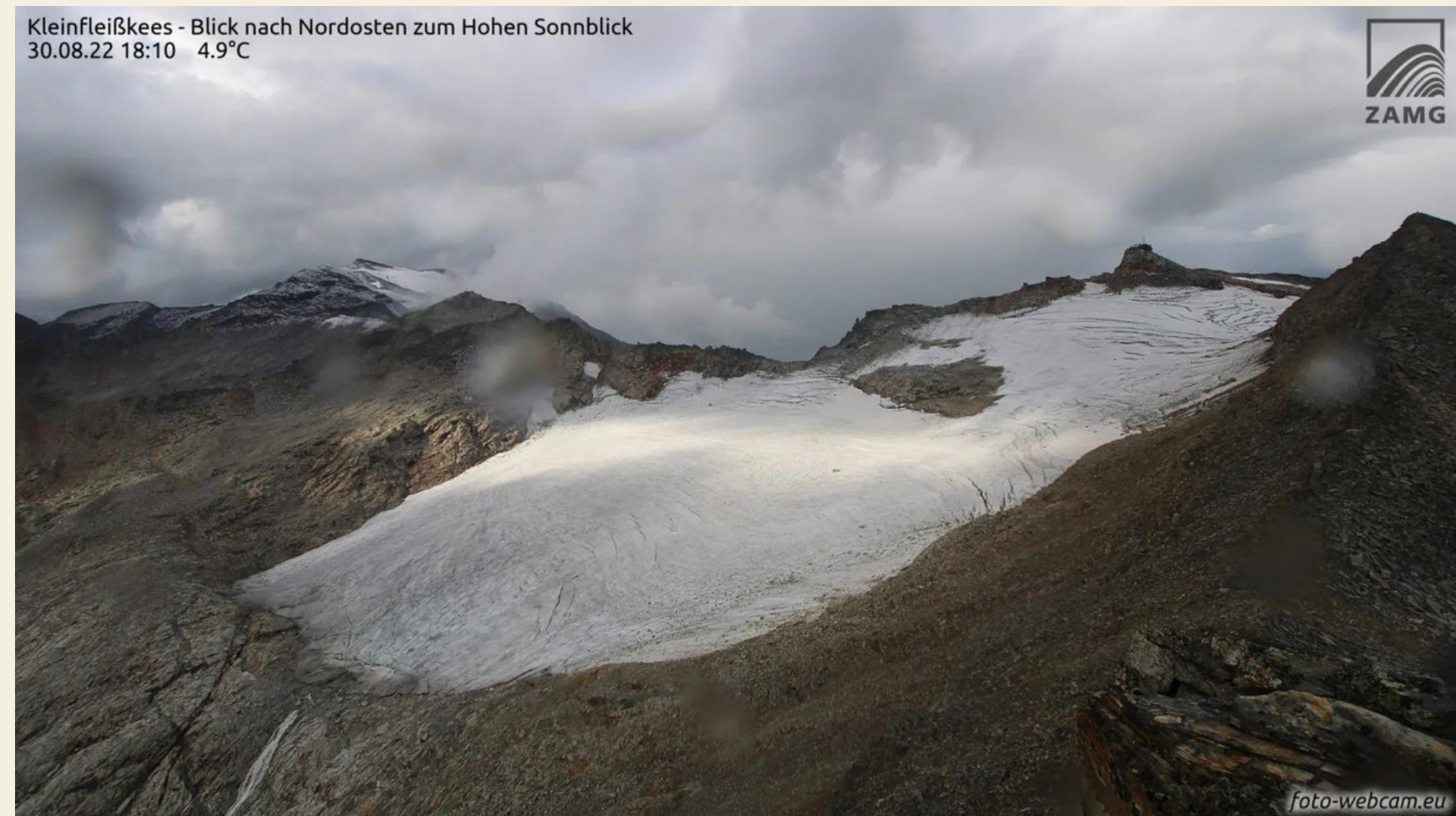

Lato 2022 w Europie

- Bardzo ciepłe i suche również na znacznym obszarze kontynentu europejskiego. niemal wszędzie średnie temperatury powietrza przekraczały wartości przeciętne dla lat 1991-2020. Pod względem średniej temperatury całego kontynentu lato 2022 w Europie było rekordowo ciepłe: 1,3°C powyżej normy z lat 1991-2020, 0,4°C wyżej niż poprzedni rekord z 2021.

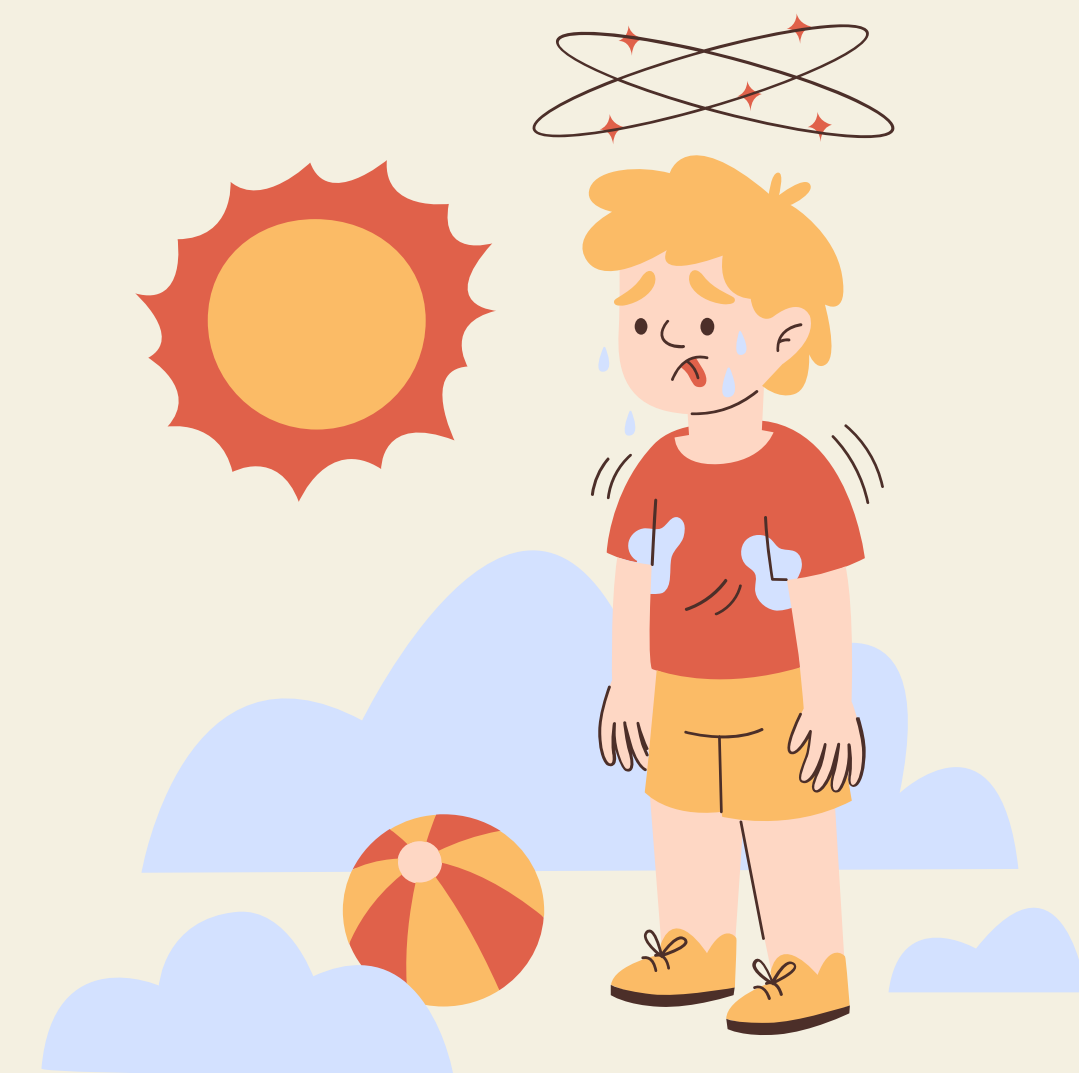
Rekordowe topnienie lodowców alpejskich

- Rok 2022 był rekordowy. Należy zaznaczyć, że winne temu było nie tylko bardzo ciepłe lato, ale i bardzo niskie sumy opadów w sezonie zimowym, skutkujące niższą niż zazwyczaj akumulacją pokrywy śnieżnej.
- Dodatkowo w połowie marca nad region ten napłynęło bardzo ciepłe powietrze, niosące ze sobą znaczne ilości pyłu saharyjskiego. Pył ten ostatecznie osiadł na pokrywie śnieżnej, znacznie zmniejszając jej albedo, co w późniejszym okresie dodatkowo przyspieszyło jej topnienie.

WYGLĄD LODOWCA KLEINFLEISSKEES (PONIŻEJ SONNBLICK) W DNIU 30 SIERPNI 2022. CZOŁO LODOWCA COFNĘŁO SIĘ O OKOŁO 30-50 METRÓW WZGLĘDEM ROKU 2015, A JEGO GRUBOŚĆ ZMALAŁA O OKOŁO 10 METRÓW.

Susze i upały w zachodniej Europie

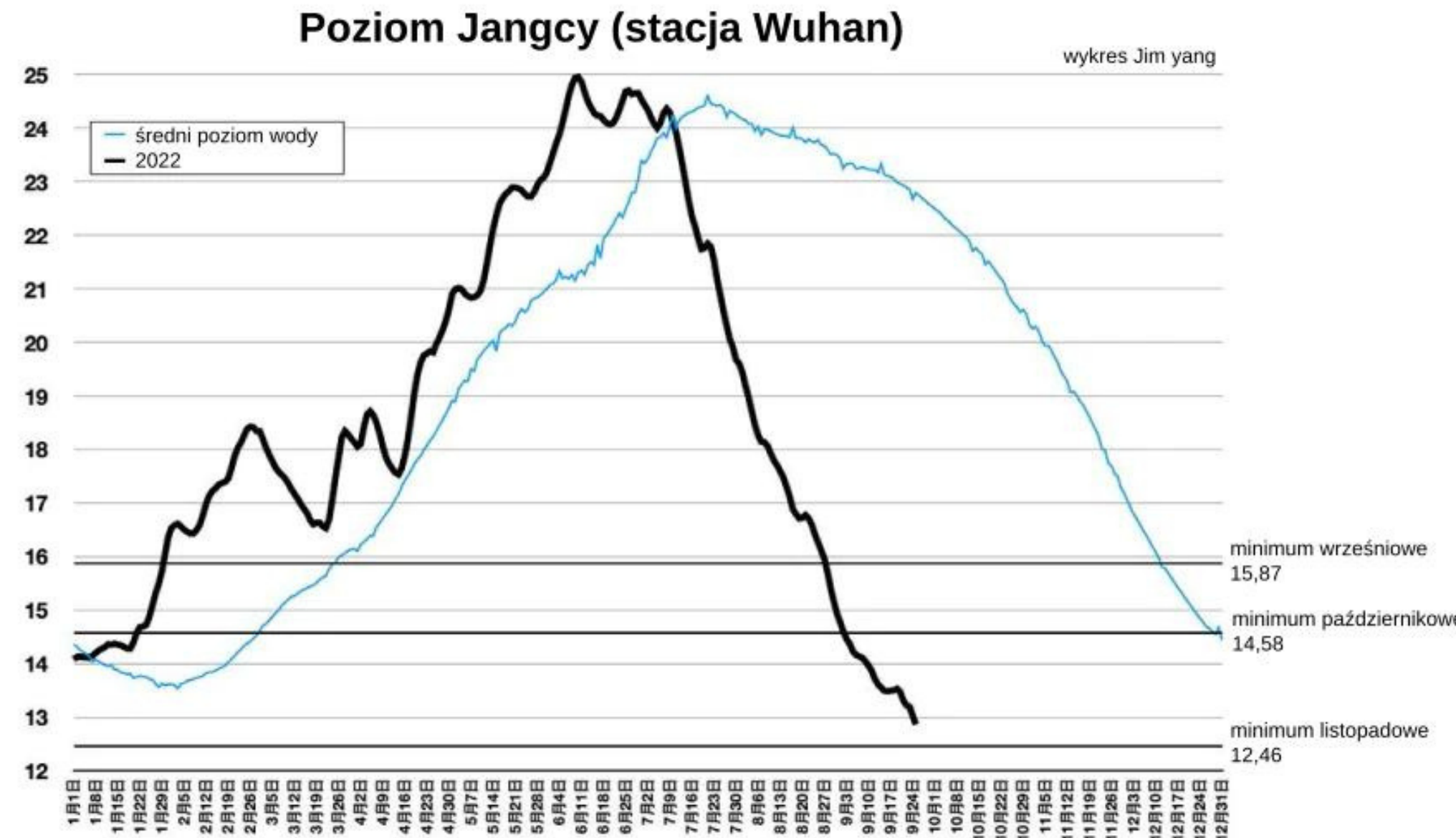

Niskie opady zimą, więc niska akumulacja śniegu w Alpach, w wielu miejscach skutkowały również niższym niż zwykle napełnieniem zbiorników oraz niskim stanem wód już wiosną.

Ekstremalne lato w Chinach

- Wg reanalizy ERA5 średnia temperatura sierpnia na niektórych obszarach o blisko 5°C przekroczyła normę z lat 1991-2020.
- Na stacji Chongqing wyniosła ona 35,3°C przy sumie opadów równej zaledwie 10 mm (dla porównania, w roku ubiegłym było to 28,6°C przy sumie opadów 207 mm).
- Rekordowe temperatury w Chinach na **267 stacjach**. Poziom wody w rzece Jangcy spadł do nienotowanych wcześniej o tej porze roku wartości.

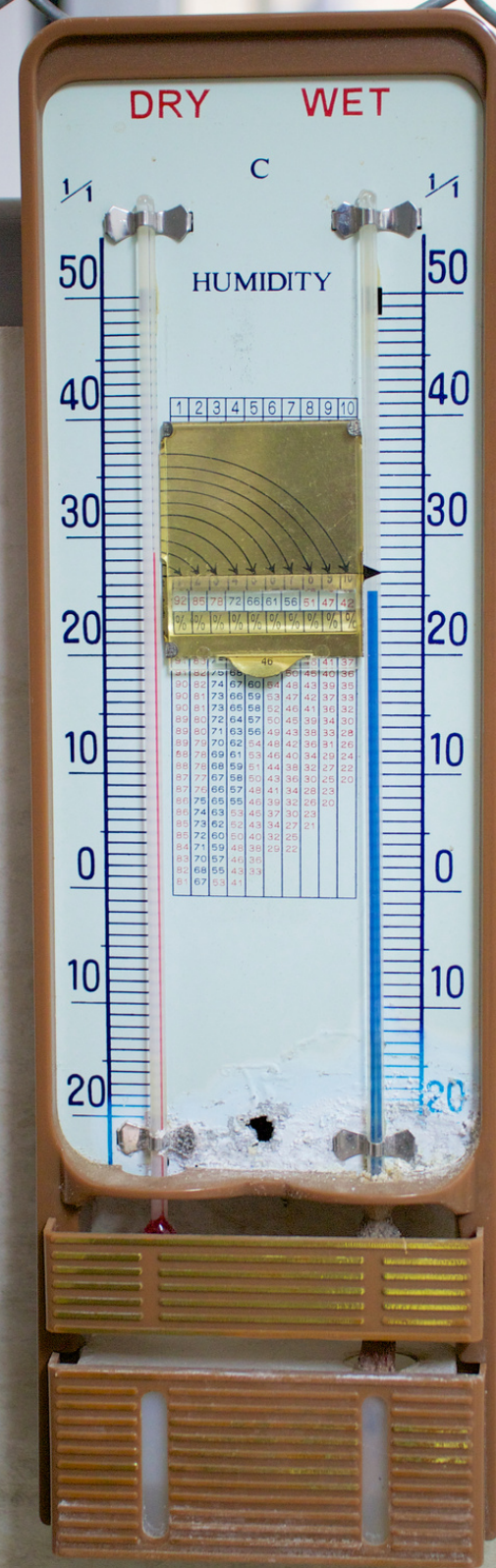
ZMIANY POZIOMU WODY W RZECE JANGCY W WUHAN W 2022.

W Pakistanie – powodzie

Zagrożenie wysokich temperatur

Katar - pustynny kraj gdzie normalnie od maja do września zdarzają się dni z temperaturą przekraczającą 40 stopni, a bywają też takie, gdy zbliża się do 50 stopni.

Budowa Stadionu pochłoneła ponad 6,5 tys ofiar wśród pracowników - wskazania mokrego termometru powyżej 35 stopni, pocenie się przestaje działać, co grozi śmiercią z przegrzania organizmu.

Nowe i stare klimaty: co nas czeka?

Ogólnie, na całej planecie, spodziewany jest wzrost intensywności opadów i ekstremów, w tym pojawianie się zdarzeń o sile niespotykanej w obecnym klimacie, spadek ilości słabych opadów i długości okresów wilgotnych oraz wzrost liczby dni suchych i długości okresów suchych

"ZARÓWNO DZIŚ, JAK I W
KOLEJNYCH DEKADACH, TO
DECYZJE LUDZI BĘDĄ W
NAJWIĘKSZYM STOPNIU
KSZTAŁTOWAĆ KLIMAT, WIĘC
LUDZIE MOGĄ TE ZMIANY
ZARÓWNO POTĘGOWAĆ, JAK I
ZMNIEJSZAĆ."

Pomyśl, jak będzie
wyglądać Twój
zmieniony świat?

